

Archeologienota

Hasselt Bampslaan

Verslag van Resultaten

Titel

Archeologienota Hasselt Bampslaan: Verslag van Resultaten

Auteur

Lina Cornelis

Erkende archeoloog

Lina Cornelis

BAAC-Projectnummer

2018-0424

Plaats en datum

Gent, 8 oktober 2018

Reeks en nummer

BAAC Vlaanderen Rapport 867

ISSN 2033-6896

Wettelijk depot

KBR

Inhoud

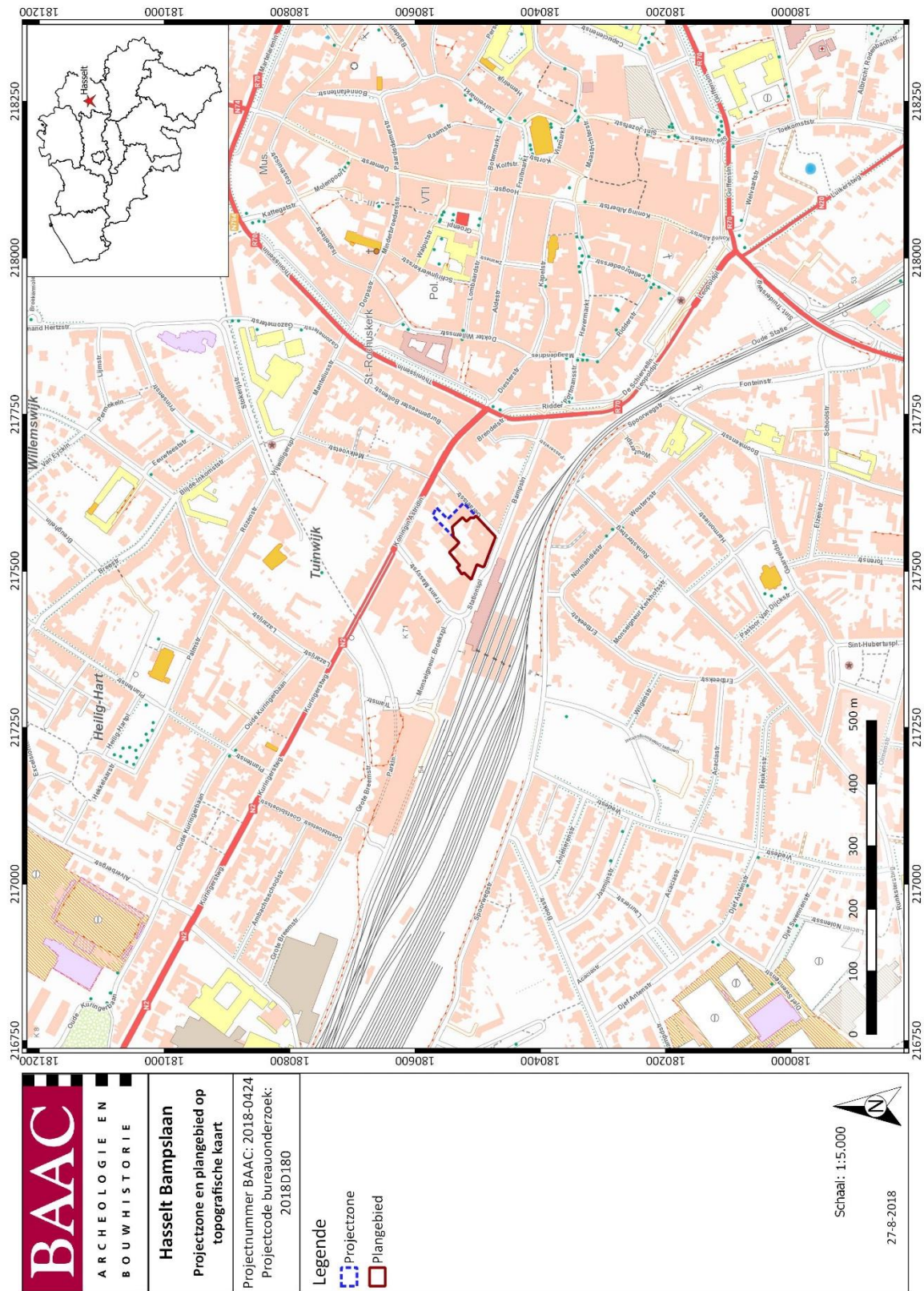
1	Bureauonderzoek	1
1.1	Beschrijvend gedeelte	1
1.1.1	Administratieve gegevens	1
1.1.2	Juridisch kader en onderzoekstraject	5
1.1.3	Aanleiding	5
1.1.4	Huidige situatie	6
1.1.5	Geplande werken en bodemingrepen	8
1.1.6	Randvoorwaarden	13
1.2	Werkwijze en strategie	13
1.2.1	Onderzoeksvragen	13
1.2.2	Heuristiek	14
1.3	Assessmentrapport	15
1.3.1	Landschappelijk kader	15
1.3.2	Historisch kader	22
1.3.3	Cartografische bronnen	23
1.3.4	Archeologisch kader	30
1.4	Besluit	35
1.4.1	Datering en interpretatie	35
1.4.2	Archeologische verwachting	35
1.4.3	Potentieel op kennisvermeerdering	37
1.4.4	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	39
2	Samenvatting	41
3	Lijst met figuren	42
4	Lijst met tabellen	42
5	Plannenlijst	42
6	Bibliografie	43
7	Bijlagen	45

1 Bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

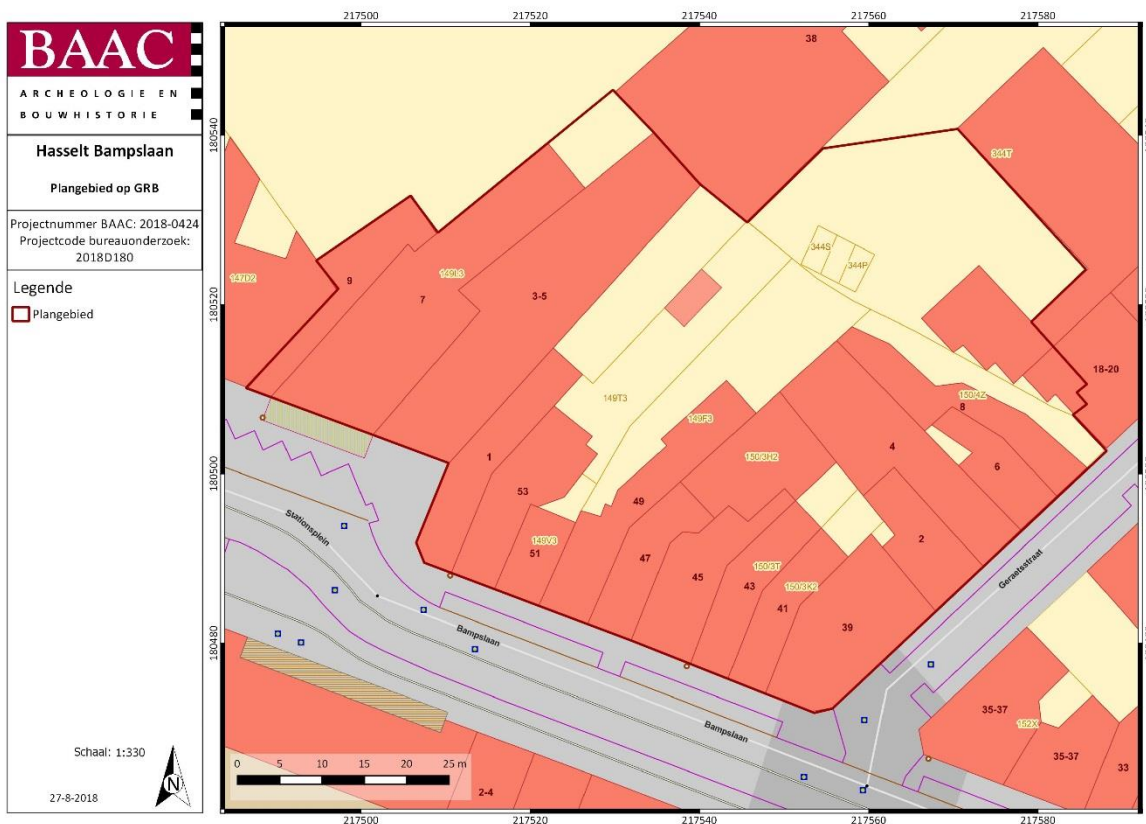
1.1.1 Administratieve gegevens

Naam site	Hasselt, Bampslaam	
Ligging	Bouwblok Bampslaam/Stationsplein/Geraetsstraat Stationsplein 1-7, Bampslaam 39-53, Geraetsstraat 2-8, deelgemeente Hasselt, gemeente Hasselt, provincie Limburg	
Kadaster	Gemeente Hasselt, Afdeling 6, Sectie F, Percelen 149k3, 149p3, 143k (partim), 149t3, 149v3, 149f3, 150z/3, 150/3d2, 150/3h2, 150/3t, 150/3k2, 150/3f2, 150/4a2, 150/4z, 150/4y, 344r, 344t (partim), 344m (partim), 149l3, 149b3, 150/3l2, 150/4y	
Coördinaten	Noordwest: x: 217500.3346 ; y: 180573.7119 Noordoost: x: 217605.3346 ; y: 180573.7119 Zuidwest: x: 217500.3346 ; y: 180471.6775 Zuidoost: x: 217605.3346 ; y: 180471.6775	
Projectcode BAAC Vlaanderen	2018-0424	
Bureau-onderzoek	Projectcode	2018D180
	Erkend archeoloog	Lina Cornelis (Erkenningsnummer: 2015/00024)
	Betrokken actoren	Lina Cornelis (archeoloog)
	Betrokken derden	Niet van toepassing

Plan 1: Plangebied op topografische kaart¹ (1:5000, digitaal, 27-8-2018)

¹ AGIV 2018g

Plan 2: Projectzone en plangebied op kadasterkaart (GRB)² (1:500 en 1:330, digitaal, 27-8-2018)

² AGIV 2018dAGIV 2018b

Figuur 1: Uitsnede CadGIS met kadastrale gegevens voor het plangebied³

³ CADGIS 2018

1.1.2 Juridisch kader en onderzoekstraject

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden, verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Het doel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen of, indien dit niet kan, het formuleren van maatregelen voor vervolgonderzoek waarbij het erfgoed *ex situ* wordt behouden.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen worden vernietigd, is een archeologisch onderzoek nodig. In eerste instantie wordt een **bureauonderzoek** uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het plangebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het plangebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het plangebied, kan het aangewezen zijn de gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren te onderzoeken middels een landschappelijk bodemonderzoek, een veldkartering en/of een geofysisch onderzoek. Deze onderzoeken maken alle deel uit van het **vooronderzoek zonder ingreep in de bodem**. Indien op basis van de resultaten van alle nodige facetten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem niet voldoende informatie verzameld kan worden om een onderbouwde uitspraak te doen aangaande de beslissing tot behoud *in situ*, vrijgave of opgraving van het terrein, moet in een volgende fase een vooronderzoek met ingreep in de bodem worden uitgevoerd.

Het doel van het eventueel **vooronderzoek met ingreep in de bodem** is een archeologische evaluatie van het terrein. Dit houdt in dat het archeologisch erfgoed opgespoord, geregistreerd, gedetermineerd en gewaardeerd wordt en dat de potentiële impact van de geplande werken op de archeologische resten wordt bepaald. De hiervoor aangewezen methoden zijn archeologische boringen, proefputten en/of proefsleuven. Onderdeel van de evaluatie is dat er mogelijkheden gezocht worden om een eventuele site *in situ* te behouden of, indien dit niet kan, het opstellen van een programma van maatregelen voor vervolgonderzoek (ruimtelijke afbakening, diepteligging, strategie, doorlooptijd, te voorziene natuurwetenschappelijke onderzoeken en conservatietechnieken, voorstel onderzoeksvragen) in de vorm van een opgraving.

1.1.3 Aanleiding

Naar aanleiding van een aanvraag bij een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen heeft BAAC Vlaanderen bvba een archeologienota opgemaakt. Op het terrein zal door de initiatiefnemer een nieuwbouw gerealiseerd worden. De geplande werken impliceren aanzienlijke bodemingrepen (waaronder de aanleg sloop van bestaande gebouwen, de voorziening van nieuwe gebouwen met ondergrondse parkeergelegenheid en de inrichting van de omgeving) die qua omvang een directe bedreiging betekenen voor potentieel aanwezig archeologisch erfgoed. Eens het archeologisch bodemarchief aangetast of vernield wordt, betekent dit een onomkeerbaar informatieverlies.

De totale oppervlakte van de percelen behorende tot het plangebied aan de Bampslaan te Hasselt in de stationsbuurt bedraagt ca. 5751 m². De geplande ingreep zelf omvat ca. 4490 m². Het valt buiten een beschermde archeologische site, ligt niet in een archeologisch vastgestelde zone en komt niet voor op de kaart met gebieden waarin geen archeologische waarden (meer) te verwachten zijn (GGA, gebieden geen archeologie).⁴

⁴ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2018

Daarnaast werden voor het plangebied zelf geen waarden voor ‘beschermd onroerend erfgoed’ opgenomen in het Geoportaal. In de directe omgeving zijn enkele beschermde momenten aanwezig, namelijk het redactiehuis *De Krant*⁵ en een neoclassicistisch herenhuis met dienstvleugels⁶ (dat tevens ook deel uitmaakt van een beschermd stads- en dorpsgezicht⁷) ten noordoosten van het plangebied en de modernistische woning *Douchar*⁸, het magazijn en de stadswoning ontworpen door Arthur Baar⁹ en de stadswoning naar ontwerp van Huib Hoste¹⁰ ten noordoosten van het plangebied.

Aangezien het plangebied in een woongebied ligt, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3.000 m² of meer bedraagt en de ingreep minstens 1.000 m² bedraagt, is volgens het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 een archeologienota vereist. Deze bekrachtigde archeologienota wordt bij de stedenbouwkundige aanvraag gevoegd.

1.1.4 Huidige situatie

Het plangebied bevindt zich in de stationsbuurt van Hasselt, ten westen van het historische stadscentrum. De dichte bebouwing in de stationsomgeving ontstaat omstreeks het einde van de 19de-begin 20ste eeuw met de aanleg van de spoorweg (1847). Het plangebied bevat op dit moment verschillende gebouwen, waaronder woonhuizen, handelsinfrastructuur en garages (Plan 3). De bestaande en voormalige bebouwing neemt ca. 3029 m² (ca. 67,5%) van het plangebied in beslag. Onder bijna alle bestaande bebouwing bevinden zich kelders. Deze kelders zijn zichtbaar gemaakt op Figuur 2 en Plan 4 en omvatten ca. 1192 m² van het plangebied. Dit is ca. 26,5% van de totale omvang van de geplande ingrepen. De diepte van de kelders varieert tussen 1,65 m tot 2 m, gemeten van de onderzijde van de vloerplaat van het gelijkvloers tot de bovenzijde van de vloerplaat van de kelder. De verstoring door deze kelders reikt dus overal dieper dan 1,65 m en lokaal dieper dan 2 m onder het huidige maaiveld. Het resterende deel van het plangebied is voorzien van verharding (ca. 1401 m², of ca. 31% van het plangebied) en een kleine tuinzone (60 m²), waarvan de invulling niet gekend is. Vermoedelijk was of is deze zone echter eveneens verhard.

De gekende verstoring wordt afgebeeld op Plan 4. De aflijning van verharding, bebouwing, tuinzone en kelders werd bepaald op basis van het GRB, de reconstructie van de onderkeldering, het sloopplan (Figuur 3) en diverse orthofoto's.

⁵ IOE 2018 aanduidingsobjecten 3007 – beschermd van 29-06-1983 tot heden ; (gedeeltelijke) bescherming van IOE 2018 erfgoedobjecten 21985

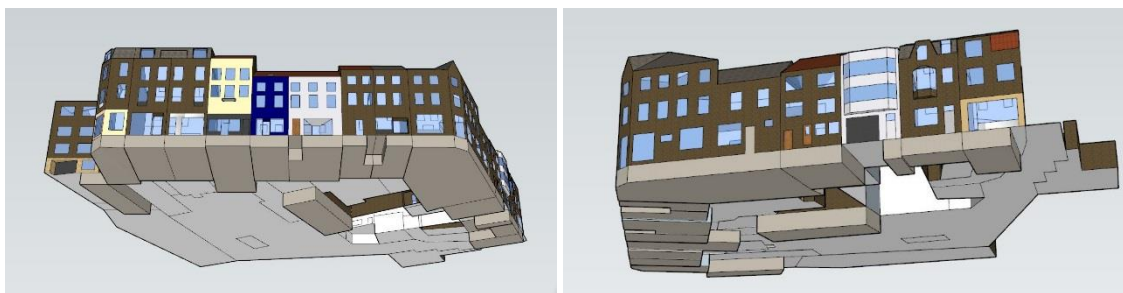
⁶ IOE 2018 aanduidingsobjecten 3236 – beschermd van 04-11-2002 tot heden ; (gedeeltelijke) bescherming van IOE 2018 erfgoedobjecten 21984

⁷ IOE 2018 aanduidingsobjecten 3240 – beschermd van 04-11-2002 tot heden

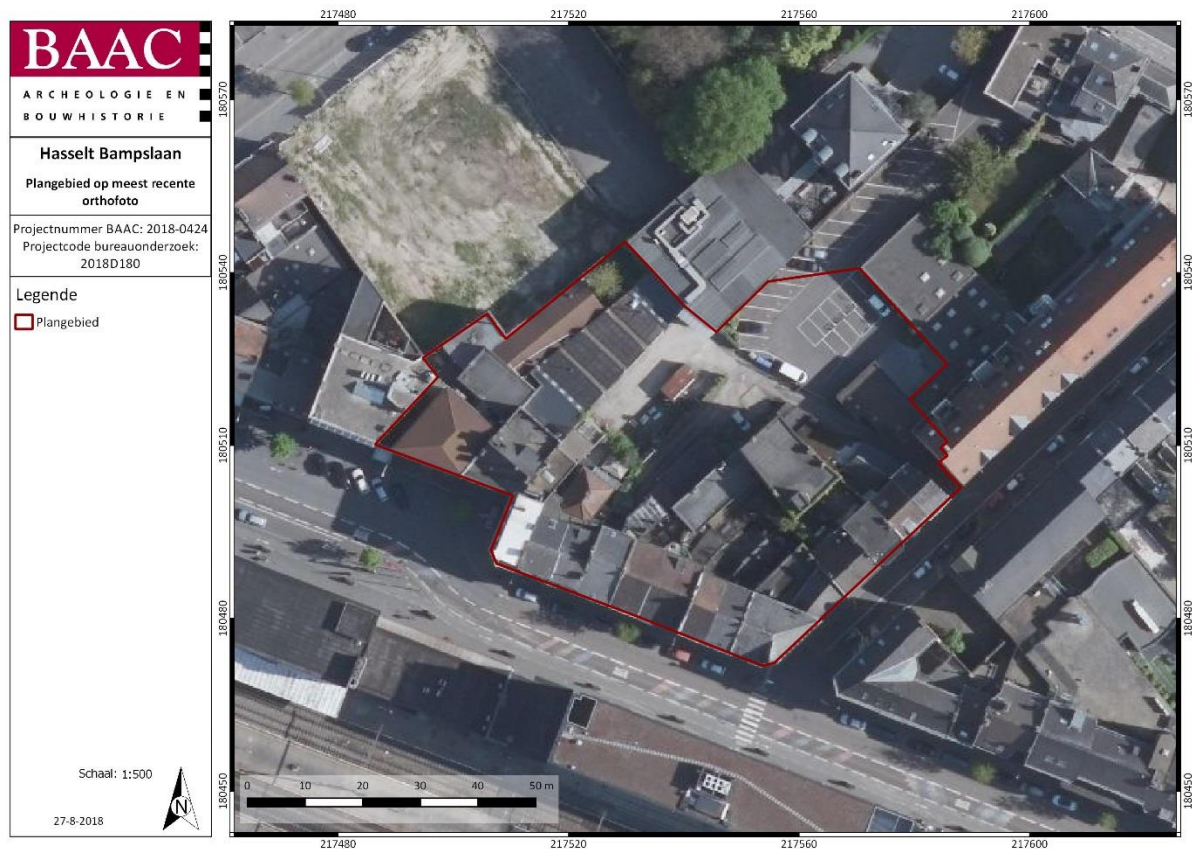
⁸ IOE 2018 aanduidingsobjecten 2675 – beschermd van 09-06-2011 tot heden ; (gedeeltelijke) bescherming van IOE 2018 erfgoedobjecten 212718

⁹ IOE 2018 aanduidingsobjecten 2589 – beschermd van 26-03-2003 tot heden ; (gedeeltelijke) bescherming van IOE 2018 erfgoedobjecten 21989

¹⁰ IOE 2018 aanduidingsobjecten 2552 – beschermd van 26-03-2003 tot heden ; (gedeeltelijke) bescherming van IOE 2018 erfgoedobjecten 21988

Figuur 2: Reconstructie van de onderkeldering in het plangebied (links: vooraanzicht Bampslaan, rechts: vooraanzicht Geraetsstraat)

Plan 3: Plangebied op meest recente orthofoto (1:500, digitaal, 27-8-2018)¹¹

¹¹ AGIV 2018e

Plan 4: Plangebied op het GRB met huidige situatie/gekende versterking (1:500, digitaal, 29-8-2018)¹²

1.1.5 Geplande werken en bodemingrepen

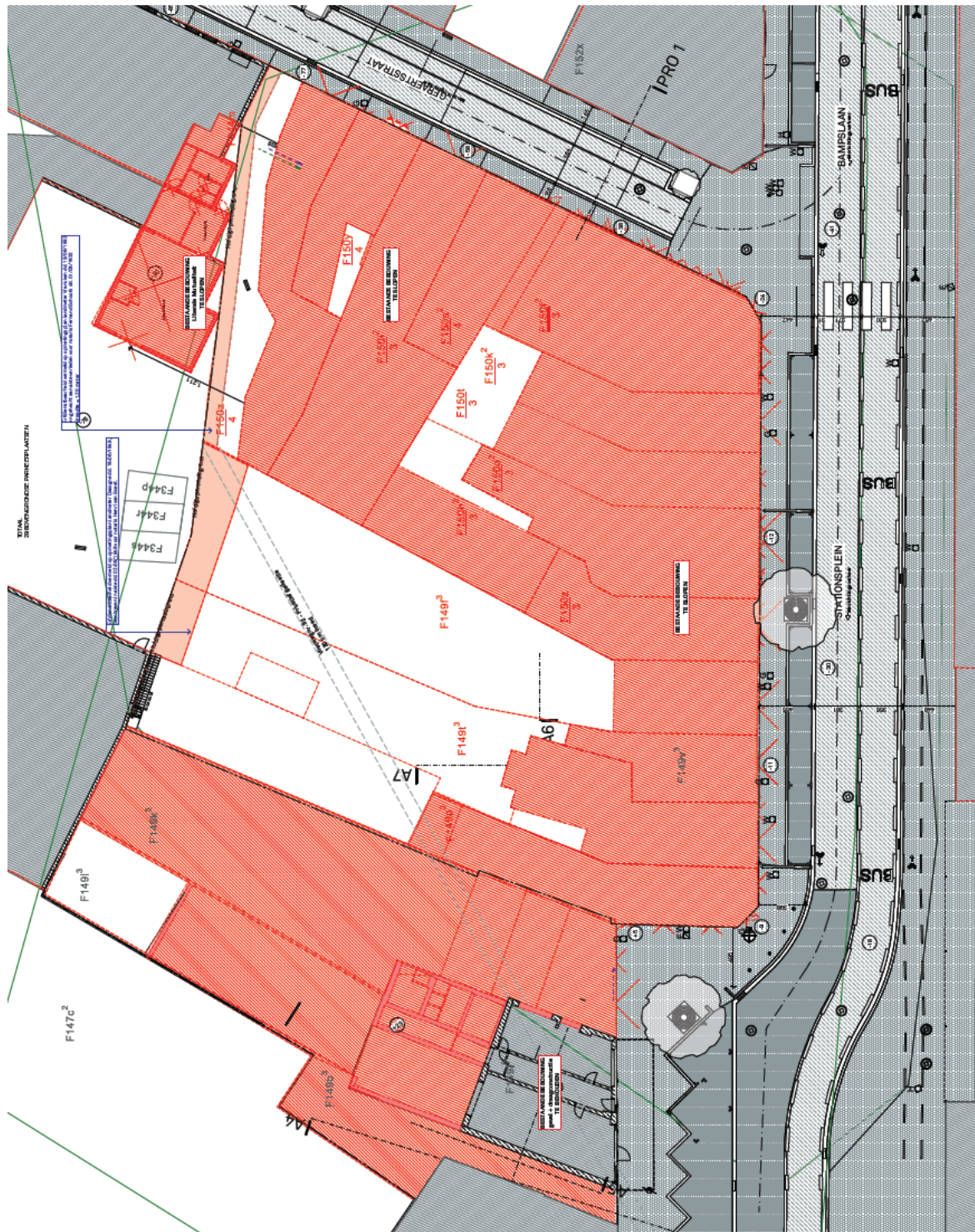
De opdrachtgever plant op het terrein de bouw van enkele gebouwen met een doorlopende ondergrondse garage. Hierbij worden eventueel in het plangebied aanwezige archeologische waarden vernietigd. Het sloopplan toont de te verwijderen huidige bebouwing (Figuur 3) om de aanleg van de parking en nieuwe bebouwing (weergegeven op Figuur 4 en Figuur 5) mogelijk te maken.

De geplande ondergrondse garage is ca. 3924 m² groot. Deze ingreep omvat bijgevolg bijna de volledige oppervlakte van het plangebied (Figuur 5) en reikt algemeen tot ca. 35,62 m + TAW, m.a.w. ca. 3 tot 4,4 m onder het huidige maaiveld (zie Figuur 6 met 0-pas op 39,7 m + TAW). Plaatselijk bevinden zich nog dieperliggende zones voor leidingen. De zone van de ondergrondse garage / kelderverdieping wordt weergegeven op Plan 5.

Om de ondergrondse parking en gelijkvloerse parking in het noorden van het plangebied toegankelijk te maken, zal een gebouw gesloopt worden en een deel van de verharding hersteld/heraangelegd. De nieuwe verharding zal geen bijkomende versterking betekenen ten opzichte van de huidige versterking en zal dan ook opnieuw aansluiten op de bestaande asfaltverharding van het omliggend terrein.

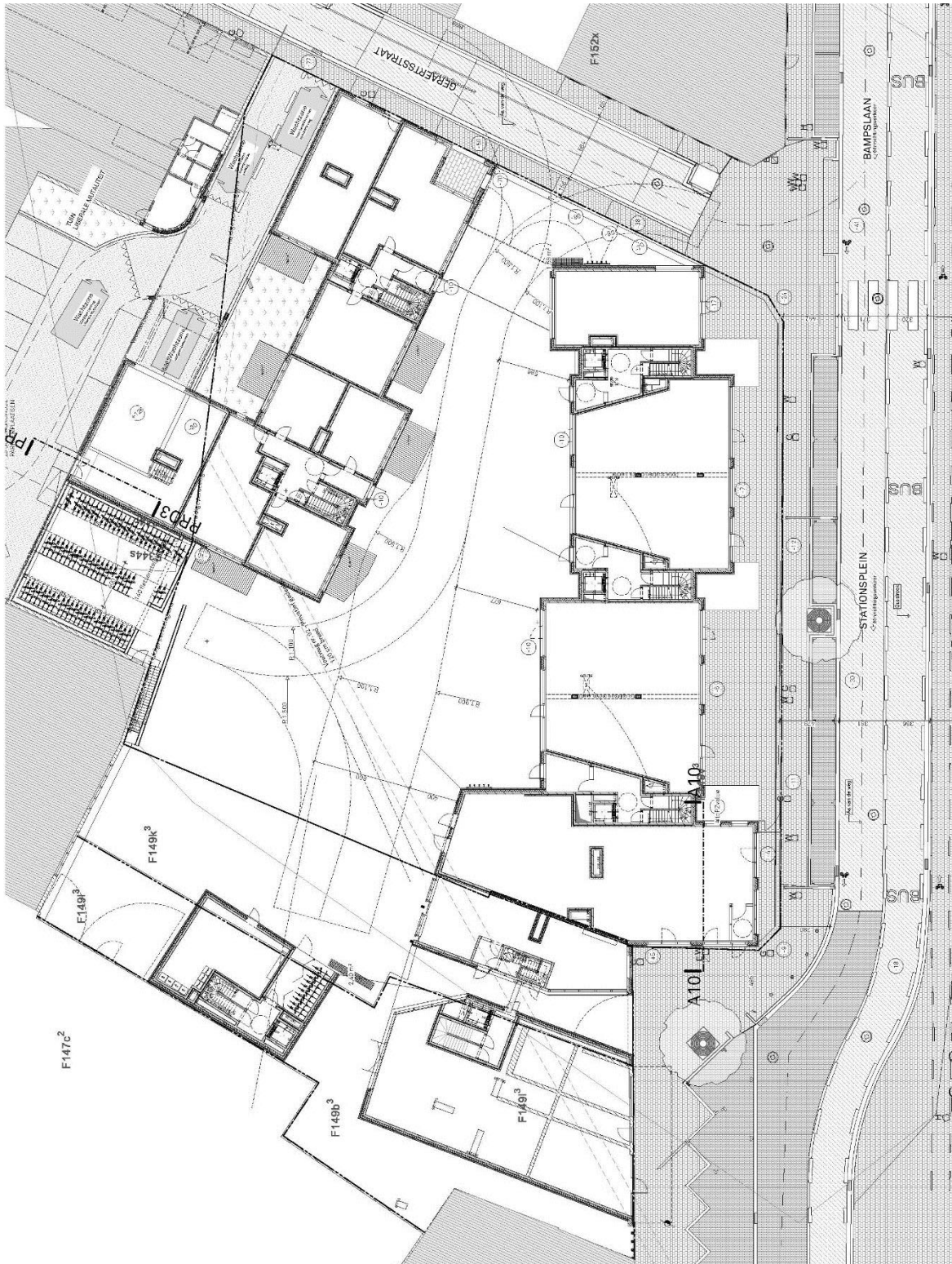
Op perceel 14913 blijft de gevel, fundering en ondergrondse kelder bewaard, zoals aangeduid op Plan 5.

¹² AGIV 2018a

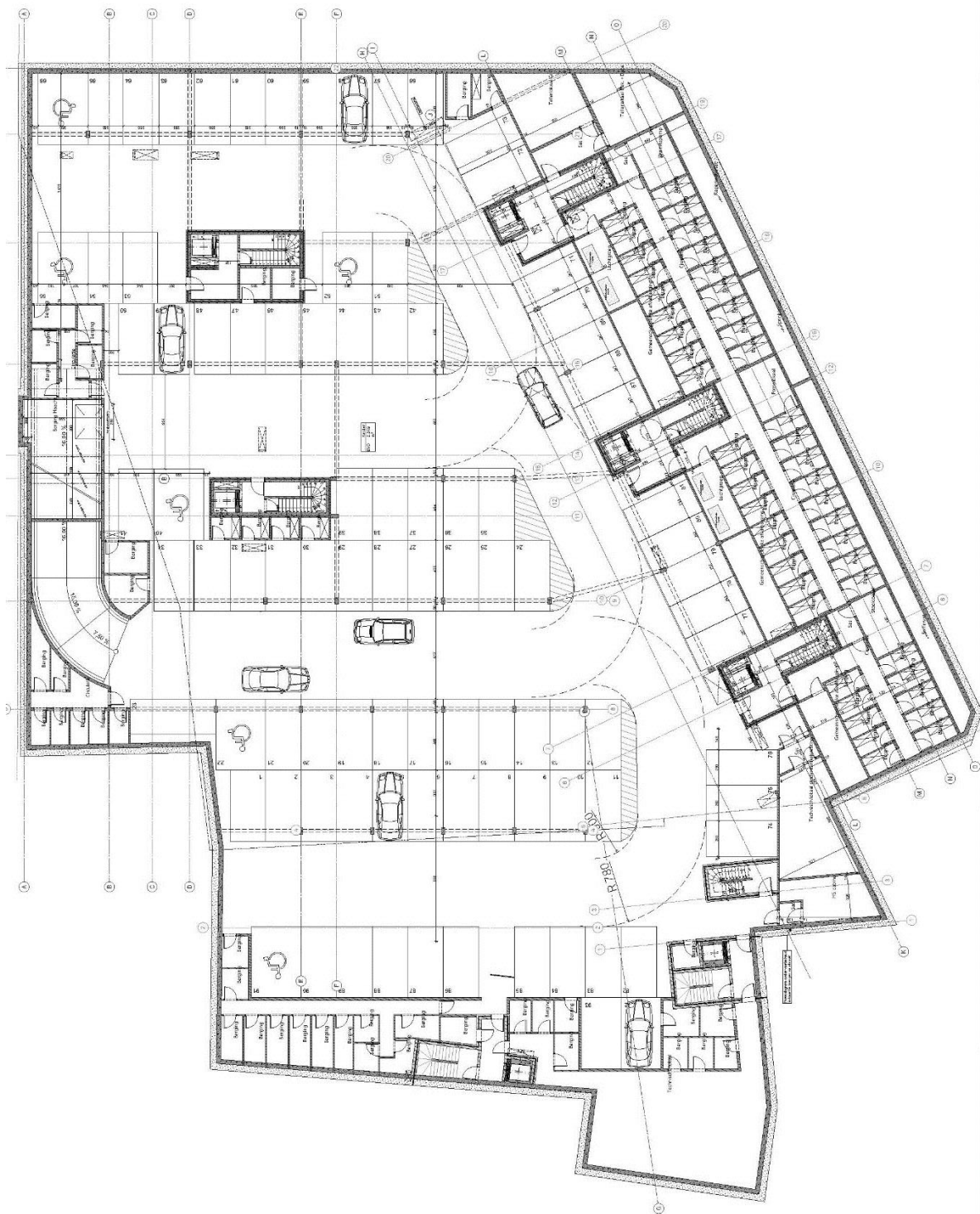

Figuur 3: Uitsnede van het sloopplan (rood gearceerde zones te slopen)¹³

¹³ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

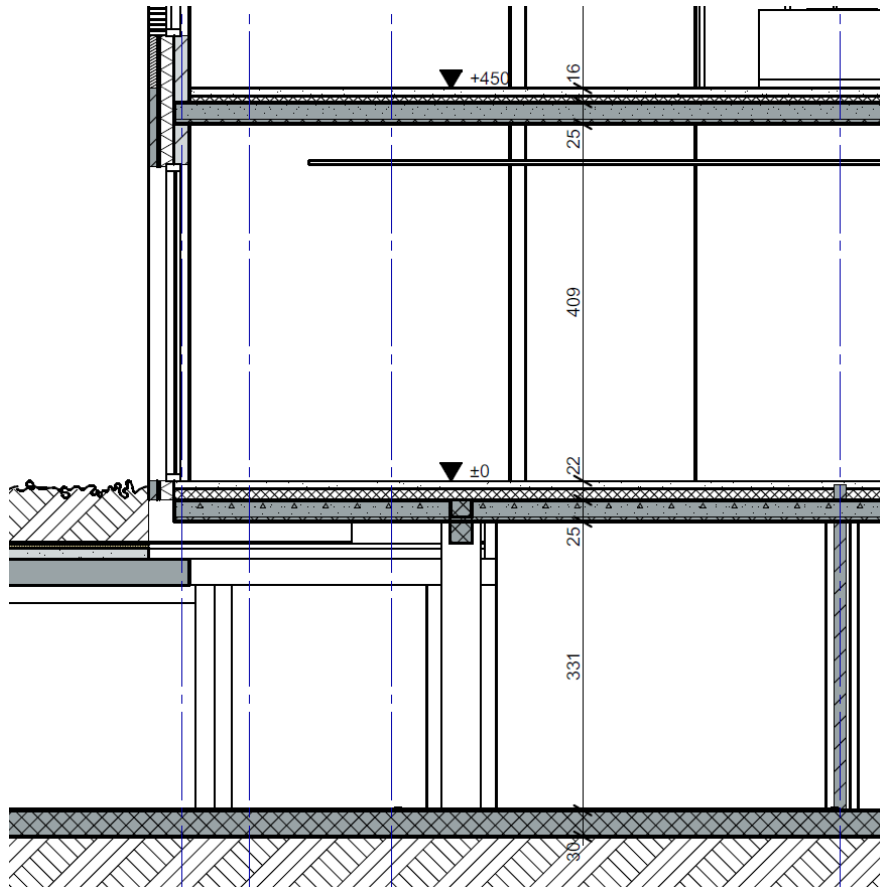

¹⁴ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

Figuur 5: Weergave van toekomstige inplanting (situatie kelder/ondergrondse parking)¹⁵

¹⁵ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

Figuur 6: Uitsnede kelderverdieping/ondergrondse garage tot eerste verdieping van doorsnede B-B van de geplande werken (0-niveau = 39,7 m + TAW)¹⁶

¹⁶ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

Vanwege het feit dat het terrein bijna volledig bebouwd is en deze gebouwen eerst moeten worden gesloopt, betreft het hier een archeologienota met uitgesteld vooronderzoek. Dit houdt in dat eventueel vervolgonderzoek zoals gesteld in het programma van maatregelen op een later tijdstip, na de sloop van de gebouwen uitgevoerd dient te worden. Deze sloop behoort eveneens tot de vergunningsaanvraag en kan bijgevolg niet uitgevoerd worden tot de vergunning verkregen werd.

Een bureauonderzoek kadert binnen een archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem. Het archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem bereikt het doel van archeologisch vooronderzoek zonder de mogelijk aanwezige archeologische resten wezenlijk aan te tasten. Het bureauonderzoek bereikt het doel van archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem door de studie van gekende of ontsloten informatiebronnen.

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?

- Wat is de impact van de geplande werken?
- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?
- Zijn er archeologische waarden aanwezig binnen het onderzoeksterrein?

Indien er archeologische waarden aanwezig zijn binnen het onderzoeksterrein:

- Wat is de aard van deze waarden?
- Wat is de bewaringstoestand van deze waarden?
- Betreft het behoudenswaardige archeologische waarden?
- Wat is de relatie tussen deze waarden en het landschap?
- Wat is de impact van de geplande bodemingrepen op deze waarden?

1.2.2 Heuristiek

Het doel van het bureauonderzoek is de formulering van een archeologische verwachting voor de onderzoekslocatie. Deze verwachting wordt opgesteld op basis van gekende landschappelijke, geologische, archeologische, historische en geografische bronnen.

Een eerste stap bij het formuleren van een archeologische verwachting voor de onderzoekslocatie is deze te situeren binnen een breder landschappelijk kader. Hierbij wordt beroep gedaan op de gekende geografische en geologische bronnen en kaarten.

Administratieve en geografische kaarten:

- GRB/kadasterkaart
- Topografische kaart
- Orthofoto
- Tertiairgeologische kaart
- Quartairgeologische kaart
- Bodemkaart

De basis van de desktopstudie bestaat verder uit een historische studie van de onderzoekslocatie en zijn directe omgeving. Hierbij wordt de gekende archeologische en historische vakliteratuur over de onmiddellijke omgeving van het plangebied geconsulteerd.

Een bijkomende belangrijke bron van informatie is het historisch kaartmateriaal. Op basis van deze oude kaarten kan een beeld worden gegeven van de evolutie van de bebouwing in het plangebied door de eeuwen heen, maar met dien verstande dat de draad slechts kan opgepikt worden vanaf het

moment dat de eerste kaarten voor het gebied verschenen. Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op deze kaarten geen garantie dat er niets geweest is. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijke bouwwerken zoals stadsomwallingen, kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er geen of weinig aandacht voor de burgerlijke architectuur. Het was vaak niet de bedoeling om de huizen in detail of juist weer te geven. Pas vanaf de 19e eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kadasterkaarten. Naast de gangbare historische kaarten is ook Cartesius geraadpleegd.¹⁷

Volgende historische kaarten werden opgezocht en geanalyseerd:

- CAI-kaart
- Ferrariskaart
- Vandermaelenkaart
- Atlas der Buurtwegen
- Topografische kaart Dépôt de la Guerre 1860-1873
- Topografische kaart Militair Geografisch Instituut 188-1904 en 1961-1981

De CAI-kaart wordt weergegeven met het grootschalig referentiebestand als onderkaart. De onmiddellijke omgeving rondom wordt op de Ferraris-, Atlas der Buurtwegen, Popp- en Vandermaelenkaart besproken. De beschrijving gebeurde onder meer op basis van de legende uit *België in kaart*.¹⁸ Indien er een bijzondere locatie op te merken is, wordt deze, indien mogelijk, vernoemd bij naam en uitgebreider beschreven. De historische en archeologische kaarten worden gebruikt om een historisch-archeologische interpretatie van de locatie te bekomen.

Er werden geen externe specialisten betrokken bij dit onderzoek en geen wetenschappelijke advisering ingewonnen bij derden.

1.3 Assessmentrapport

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de beschikbare kennis inzake bodemkunde, geomorfologie, historie, cartografie en archeologie met betrekking tot het plangebied en omgeving. Deze informatie vormt de basis voor de archeologische verwachting van het onderzoeksgebied.

1.3.1 Landschappelijk kader

Hieronder volgt een overzicht van het grondgebruik en de aardkundige, hydrografische en fysisch-geografische gegevens van het plangebied.

Topografische situering

De exacte locatie van het plangebied is weergegeven op Plan 1 en Plan 2. Sinds 1977 is Hasselt een fusiegemeente die naast Hasselt zelf nog uit de deelgemeenten Kermt, Kuringen, Sint-Lambrechts-Herk, Spalbeek, Stevoort, Stokrooie en Wimmertingen bestaat. Op het grondgebied van Hasselt liggen

¹⁷ CARTESIUS 2018

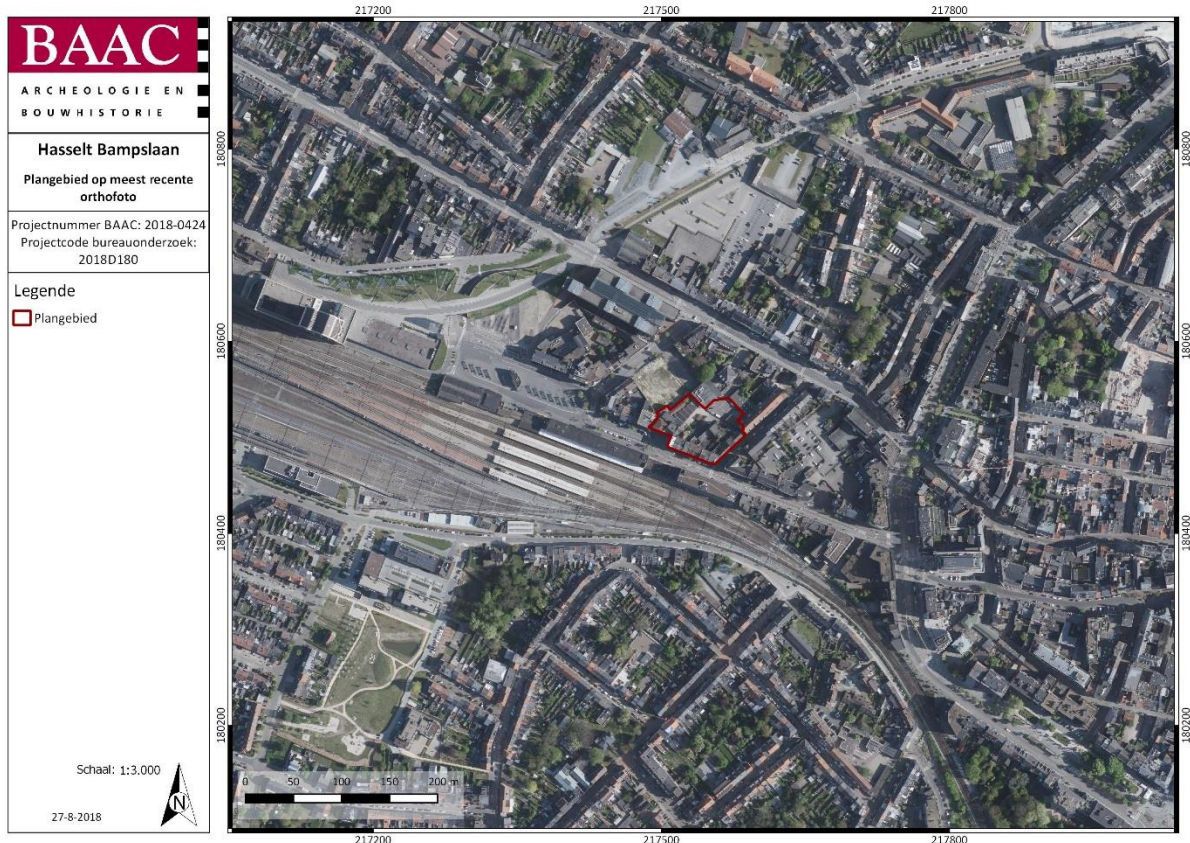
¹⁸ BEYAERT et al. 2006

naast het centrum nog de gehuchten Godsheide in het oosten, Rapertingen in het zuidoosten en Kiewit in het noorden die nog niet met het stadscentrum zijn vergroeid.

Het plangebied omvat een bouwblok gelegen aan de Bampslaan, het stationsplein en de Geraertsstraat. Het plangebied bevindt zich in de stationsbuurt van Hasselt, ten westen van het historische stadscentrum. Het station en het spoor bevinden zich onmiddellijk ten zuiden (zuidwesten) van het plangebied en de ruime omgeving is vooral voorzien van parkeergelegenheid, woningen en handelsinfrastructuur. Er is weinig groene ruimte in de omgeving, die dan vooral bestaat uit kleine tuinen of grasperken in stroken tussen parkings en wegenis. Het hele gebied is dichtbebouwd.

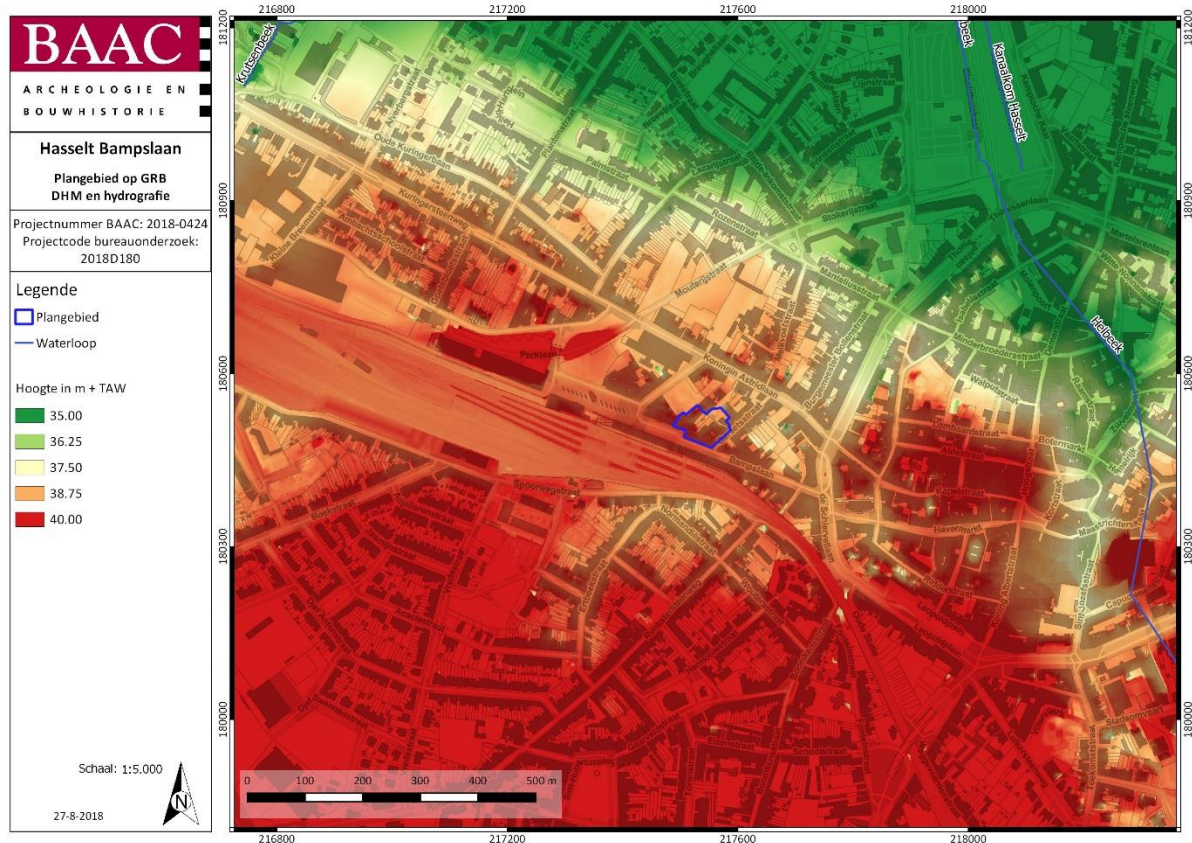
Hasselt is voornamelijk gelegen in de Kempen, terwijl onmiddellijk ten zuiden van de stad Vochtig Haspengouw begint, en de hoogteligging oploopt van ongeveer 40 meter tot ruim 65 meter. De belangrijkste waterloop is de Demer, die iets ten noorden van de stadskern in noordwestelijke richting stroomt. Vanaf 1854 kreeg Hasselt, door het graven van de Kanaalkom, een verbinding met Antwerpen. Veel later (1930-1946) kwam het Albertkanaal tot stand.

De omgeving rond het projectgebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen 35 en 40 m + TAW, waarbij de laagst gelegen delen zich ten noorden van het plangebied bevinden, bij de Demer en de hoogst gelegen delen ten zuiden van het plangebied. Het plangebied en de directe omgeving zelf is vlak en ligt op ca. 38,6 m + TAW.

Plan 6: Plangebied en omgeving op meest recente orthofoto¹⁹ (1:3000, digitaal, 27-8-2018)

¹⁹ AGIV 2018e

Plan 7: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM)²⁰(1:5000, digitaal, 27-8-2018)

Landschappelijke en hydrografische situering

Hasselt is een stedelijke agglomeratie, gelegen op de overgang van de Kempen naar Vochtig Haspengouw. Het gebied wordt in het noorden begrensd door het Demerland en veroorzaakt tevens een onderbreking in de Demervallei (aanwezig ten oosten en westen van de stadskern). In morfologisch opzicht bevindt het plangebied zich aan de rand van de Demervallei.²¹ De Demer kronkelt zich door een brede alluviale vlakte en werd op vele plaatsen reeds gekanaliseerd.²² De drassige Demervallei kent vele beekjes en afwateringskanalen. Aan de rand van de vallei komen her en der langgerekte lage ruggen of windwallen voor, die een hoogte van ca. 2 à 3 m (boven het landschap) en een lengte van ca. 1000 à 2000 m vertonen. De windwallen zijn opgebouwd uit materiaal dat door de wind uit de toenmalige brede rivierbedding geblazen werd. De Demer vormt tevens de grens tussen twee bodemstreken, namelijk de zandige Kempen in het noorden en de Zandleemstreek in het zuiden.

Op hydrografisch niveau maakt het plangebied deel uit van het Stroomgebied van de Schelde, meer bepaald van het Demerbekken, of nog het deelbekken 'Midden Demer'.²³ Het plangebied wordt doorsneden door de Hellebeek of Helbeek, een bijrivier van de Demer.²⁴ Vroeger was de Hellebeek de belangrijkste bijrivier van de Demer, die ontspringt op De Helle, bij de grens met Sint-Lambrechts-Herk. De Hellebeek liep tot de 19^e eeuw als een open riool in de binnenstad van Hasselt. De verbrede Hellebeek werd een deel van de Nieuwe Demer, die nu grotendeels ondergronds door de stad loopt.

²⁰ AGIV 2018c

²¹ DE MOOR & MOSTAERT 1993

²² FREDERICKX & GOUWY 1996, p.4

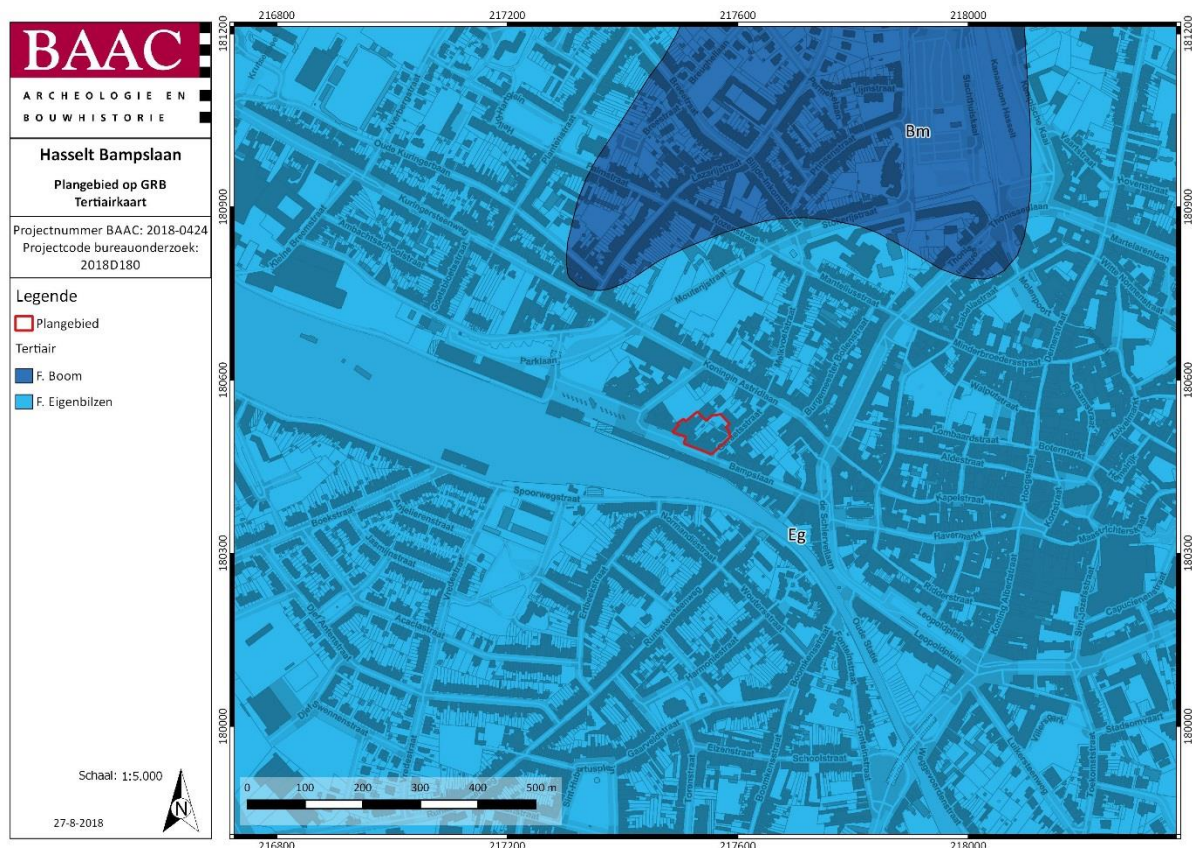
²³ GEOPUNT 2018a

²⁴ DE GEYTER 1999, p.5

Paleogeen en Neogeen (Tertiair)

De Tertiaire ondergrond ter hoogte van het plangebied bestaat uit de Formatie van Eigenbilzen, die samen met de Formatie van Boom en de Formatie van Bilzen in de Rupelgroep kan opgedeeld worden. Deze formaties zijn hoofdzakelijk gevormd uit kleiige sedimenten, afgezet tijdens het Oligoceen.²⁵

De Formatie van Eigenbilzen bestaat uit een dik pakket grijs tot grijsgroen kleiig fijn zand en silt, dat bovenaan een beetje glauconiet kan bevatten. De zanden van Eigenbilzen bevatten weinig macrofossielen. De lithologische eenheid heeft een maximale dikte van ca. 50 m.²⁶

Plan 8: Plangebied op de Tertiairgeologische kaart²⁷(1:5000, digitaal, 27-8-2018)

Quartair

Op de Quartairgeologische kaart met schaal 1:200.000 is het plangebied gekarteerd als type 3 (Plan 9). Dit type duidt op een zone met eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen (ELPw) en/of hellingsafzettingen van het Quartair (HQ). Op grotere diepte bevinden zich fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) (FLPw).

Op de Quartairgeologische kaart met schaal 1:50.000 is de bodem in grote mate gekarteerd als eenheid 6 op 13 (Plan 9). De oudste laag (eenheid 13) bestaat uit alluvium, dat een vermenging is van de alluviale afzettingen van de rivieren ten noorden en ten zuiden van de Demer.²⁸ Bovenop het alluviale

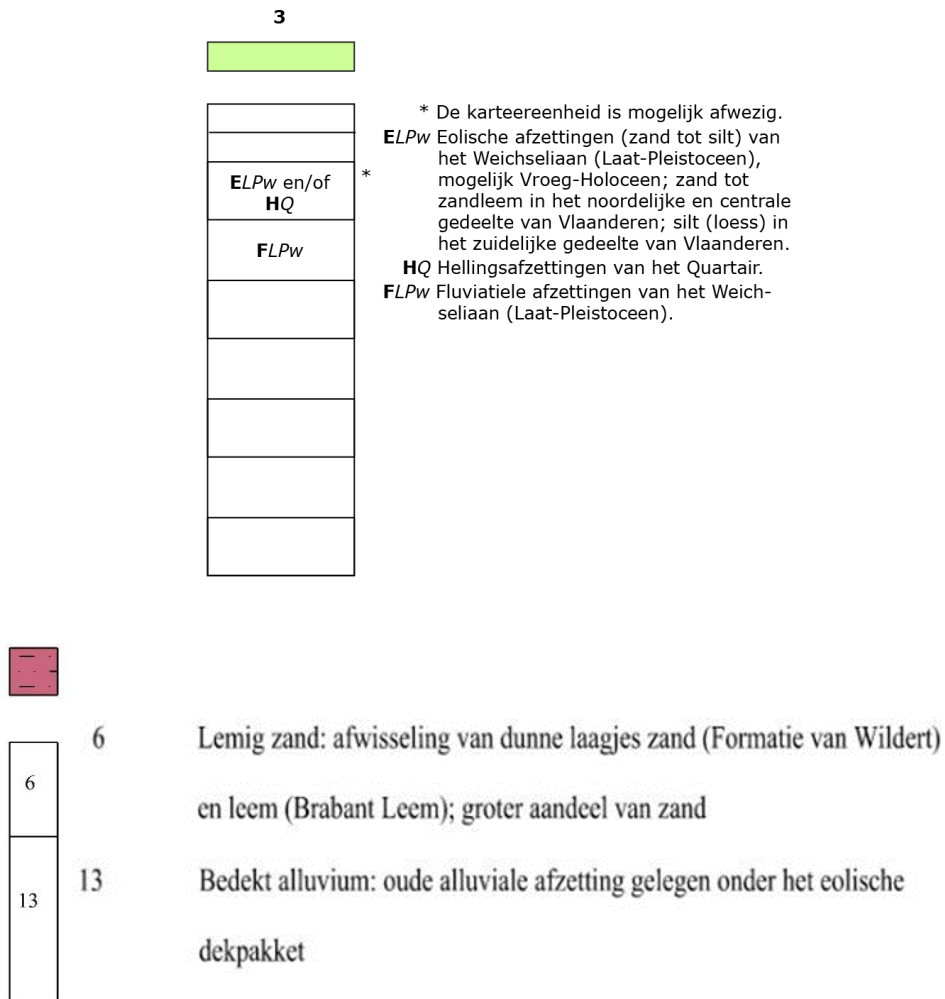
²⁵ DE GEYTER 1999, pp.37–38

²⁶ DE GEYTER 1999, pp.37–38

²⁷ DOV VLAANDEREN 2018b

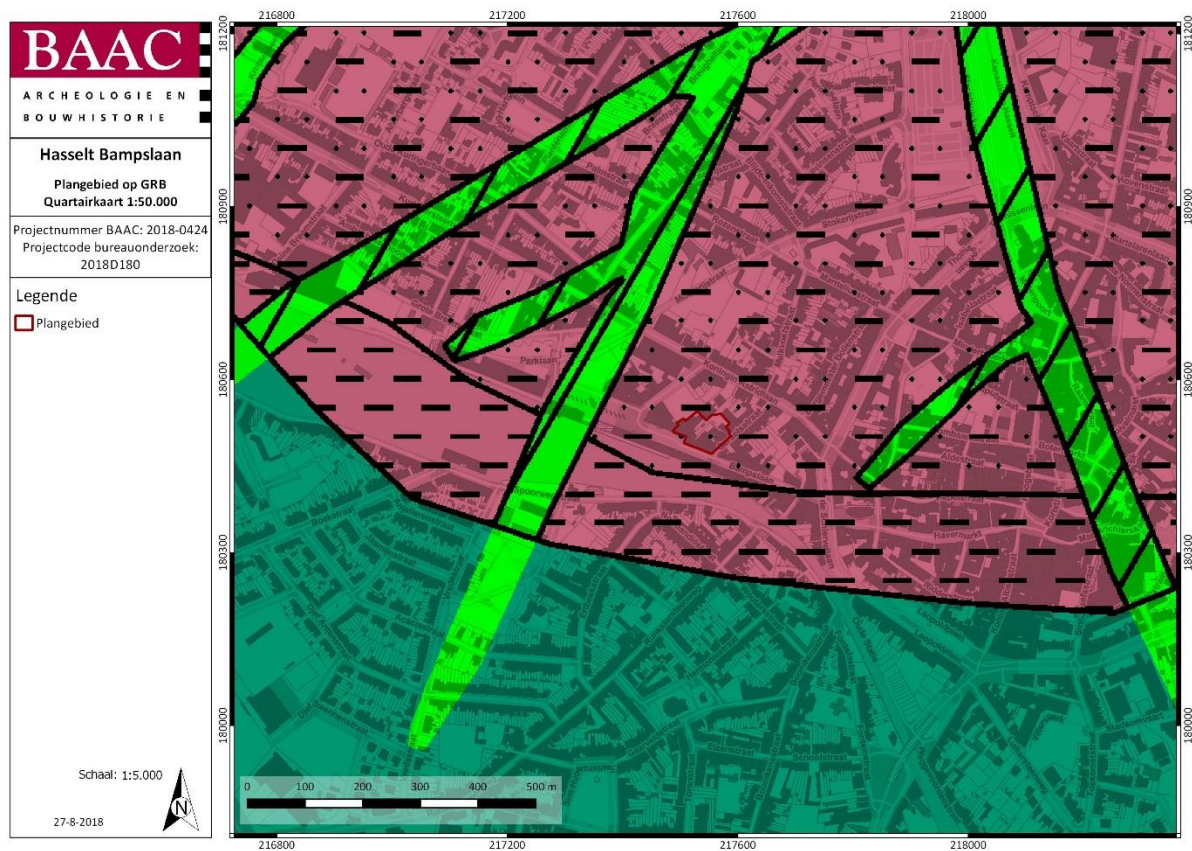
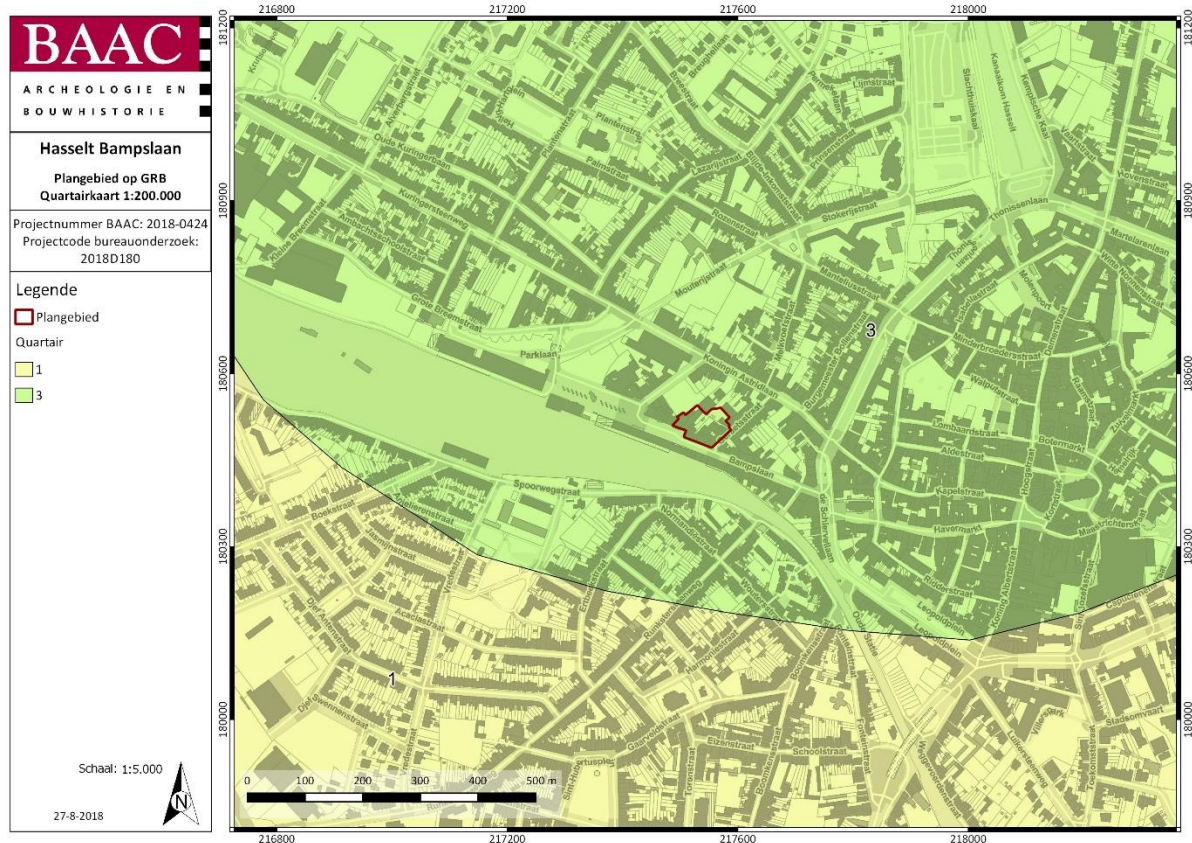
²⁸ FREDERICKX & GOUWY 1996, p.18,21

pakket komt binnen het plangebied hoofdzakelijk lemig zand voor (eenheid 6). Dit eolische pakket is opgebouwd uit afwisselend dunne laagjes zand (Formatie van Wildert) en leem (Brabant leem).

Figuur 7: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart betreffende het plangebied²⁹

²⁹ DOV VLAANDEREN 2018c

Plan 9: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:200.000 (boven) en 1:50.000 (onder)³⁰(1:5000, digitaal, 27-8-2018)

Bodem

Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem in het plangebied gekarteerd als OB (Plan 10). Het OB-bodemtype duidt op een bebouwde en mogelijk verstoorde zone. In een straal van ca. 1 km komen volgende bodemtypes voor³¹:

- Pepz: Natte lichte zandleembodem zonder profielontwikkeling.
- Lhcz: Natte zandleembodem met sterk gevlekte en verbrokkelde B-horizont.
- Pcc: Matig droge, licht zandleembodem met sterk gevlekte en verbrokkelde B-horizont. Veel Pcc gronden zijn beïnvloed door de Tertiaire onderliggende formaties welke op wisselende diepte een gevarieerd substraat vormen. Zoals alle matig droge licht zandleemgronden zijn deze bodems gemakkelijk te bewerken en weinig beperkt. De waterhuishouding is gunstig maar de bodems met klei of klei-zand substraat kunnen een lichte wateroverlast vertonen in de winter.
- Lecz: Natte zandleembodem met sterk gevlekte en verbrokkelde B-horizont. Deze serie bestaat uit hydromorfe sterk gleyige, natte grondwatergronden. Onder de humeuze, bruinigrijze humeuze bovengrond met roestverschijnselen komt een lichter gekleurde overgangshorizont voor van 20-30 cm dik. De verbrokkelde textuur B is sterk gevlekt en begint op 40-50 cm. De reductiehorizont, blauwgrijs begint vanaf 80 cm. De Lecz gronden zijn te nat in de winter maar vertonen een gunstige vochttoestand in de zomer.
- Sdmz: Matig natte, lemige zandbodem met een dikke antropogene humus A-horizont. Onder het grijze of bruine plaggendek is reeds roest waar te nemen in het onderste deel van de antropogene, humusrijke A horizont. Het plaggendek rust meestal op een weinig ontwikkelde Podzol. Onder de Podzol B komt grijswit lemig zand voor. Deze bodems hebben een goede waterhuishouding in de zomer, maar soms zijn ze wat te nat in de winter. Ze komen voor op zandige opduikingen.

³¹ DOV VLAANDEREN 2018a

Plan 10: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen³² (1:7000, digitaal, 27-8-2018)

1.3.2 Historisch kader

Het plangebied bevindt zich op ca. 200 m van de oude stadsomwalling, die gelegen was ter hoogte van de Thonissenlaan (R70) en in de onmiddellijke nabijheid van een belangrijke toegangsweg tot de stad, aan de Diestpoort. Hasselt komt in de historische bronnen voor het eerst voor vanaf 1171 als *Hasselth*. De naam zou verwijzen naar een hazelaar, of een locatie nabij een hazelaar.³³ De stad ontwikkelt zich gedurende de Middeleeuwen in de Demervallei ter hoogte van de Helbeek en groeide uit door bloeiende veeteelt, turfhandel en visvangst. De ligging langsheen handelsroutes en op de grens tussen de zandige Kempen en het leemrijke Haspengouw hielpen ook daarbij.³⁴

In 1232 krijgt Hasselt stadsrechten en was het tevens het centrum van het graafschap Loon (leen van het Duitse Keizerrijk). Op het eind van de middeleeuwen was Hasselt omwald. Het plangebied ligt echter buiten de omwalde stad. De Nieuwe Demer werd in de 13de en 14de eeuw gegraven om het debiet in de Helbeek onder controle te houden en verbond de Helbeek met de Demer. Het is met de grond van deze uitgravingen dat de stadwallen werden opgeworpen.

Het economische leven tussen de 14de en de 16de eeuw werd beheerst door de lakennijverheid. In 1366, wordt het graafschap Loon bij het prinsbisdom Luik ingelijfd. Bij de verschillende belegeringen tijdens de 15de eeuw werden de versterkingen achtereenvolgens gedeeltelijk vernietigd en weer hersteld. De vesting werd opnieuw ontmanteld bij de bezetting door de Hollandse troepen (1675-1681) en in 1705 werd de omwalling volledig gesloopt, op de poorten na, en vervangen door een aarden wal beplant met een dubbele bomenrij.

³² DOV VLAANDEREN 2018a

³³ GYSSELING 1960, p.454

³⁴ KOOKEN 2011

Tijdens de Franse bezetting (1795) werd Hasselt hoofdplaats van een arrondissement dat ressorteerde onder het departement Neder-Maas. Na de onafhankelijkheid, hoofdstad der beide Limburgen, tot Noord-Limburg in 1839 bij Nederland werd gevoegd.

Na 1820 besliste men tot verkoop van de wallen en de poorten, die uiteindelijk in de totale ontmanteling en de aanleg van de lanen voor de boulevards.³⁵ Vanaf 1845 werden de oude wallen omgevormd tot de huidige promenade. Het economisch leven, dat tot de 16de eeuw beheerst werd door de lakennijverheid, ondergaat na het verval van deze industrietak een reconversie naar de bierbrouwerij en later naar de jeneverstokerij, die haar hoogste bloei kent in de 19de eeuw. Vanaf de tweede helft van de 19de eeuw groeiden deze bedrijven uit tot productie-eenheden op industriële schaal. Vanaf de jaren 1860 werd ook aan buitenlandse export gedaan. Na aanleg van de spoorweglijn ten zuiden van de stad (1847) en het graven van de kanaalkom ten noordoosten (1858) begon de industrie zich ook buiten de stadskern te ontwikkelen. Dit is met name vanaf het eind 19de eeuw.

Wat de woningbouw betreft was dit tot midden 19de eeuw beperkt gebleven tot het gebied intra muros en enkele gehuchten buiten de stad.³⁶

Het plangebied en zijn omgeving is dus zeer recent in ontwikkeling genomen na de aanleg van de spoorlijn in het midden van de 19de eeuw. De huidige wegenis rondom het plangebied ontstond eveneens pas in deze periode. Voordien was het in achterland gelegen. Er werden ter hoogte van het plangebied geen woningen buiten de stadsmuren voorzien tot in deze periode. Historische gegevens en cartografische bronnen wijzen op een gebruik van de omgeving van het plangebied voor agrarische activiteiten (zie ook verder).

1.3.3 Cartografische bronnen

Een bijkomende belangrijke bron van informatie is het historisch kaartmateriaal. Op basis van deze oude kaarten kan een beeld worden gegeven van de evolutie van de bebouwing in het plangebied door de eeuwen heen, maar met dien verstande dat de draad slechts kan opgepikt worden vanaf het moment dat de eerste kaarten voor het gebied verschenen. Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op deze kaarten geen garantie dat er niets geweest is. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijke bouwwerken zoals stadsomwallingen, kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er geen of weinig aandacht voor de burgerlijke architectuur. Het was vaak niet de bedoeling om de huizen in detail of juist weer te geven. Pas vanaf de 19de eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kadasterkaarten. Een concrete huisgeschiedenis is uit het cartografisch materiaal alleen niet af te leiden. De kaarten kunnen wel ondersteunend werken.

Villaret (1745-1748)

De Villaretkaart (Plan 11) is genoemd naar Jean Villaret, ingenieur-geograaf bij het Franse hof en één van de makers. De kaart kwam tot stand na één van de Franse veroveringstochten door onze gebieden (1745-48). In totaal bestaat de Villaretkaart uit meer dan tachtig kaartbladen. Door de zin voor detail bieden die een uniek zicht op onze gewesten, zo'n kwarteeuw vroeger dan de bekende Ferrariskaart uit 1770-1778. De kaart geeft een rijk beeld van ons cultuurlandschap en de evolutie ervan.³⁷

Het plangebied bevindt zich buiten de bewoningskern van Hasselt ter hoogte van kleinere percelen vermoedelijk voor moestuinen. Het bevindt zich nabij een van de toegangswegen naar de stad. Er is

³⁵ GERITS 1989

³⁶ IOE 2018 erfgoedobjecten 120926

³⁷ GEOPUNT 2018a Villaretkaart

enkel bebouwing aangegeven binnen de omwalling, de ruime omgeving wordt ingenomen door akkerland, weides en voor de aanleg van moestuinen.

Ferraris (1771-1778)

De Ferrariskaarten zijn een verzameling van 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten van de Oostenrijkse Nederlanden. Ze zijn opgemaakt tussen 1771 en 1778 onder leiding van Joseph de Ferraris, een generaal bij de Oostenrijkse artillerie en veldmaarschalk in de Oostenrijkse Nederlanden. Het is de eerste systematische kartering van het Belgische grondgebied.³⁸

Op de Ferrariskaart (Plan 11) is te zien dat het plangebied nog steeds gelegen is net ten zuiden van moestuinen en bijgevolg ter hoogte van akkers en velden. Mogelijk was het gelegen binnen de moestuinzone, aangezien de projectie van deze kaart niet bijzonder nauwkeurig lijkt. Het plangebied ligt ca. 100 m ten zuiden van een toegangsweg tot de omwalde stad, maar er bevinden zich geen verbindingen naar deze weg binnen of nabij het plangebied. De omwalling bestaat duidelijk uit een aarden wal, waarvoor een gracht aangelegd is die eveneens voorzien is van een bomenrij aan de buitenzijde. De toegangspoort verder ten oosten nabij het plangebied die op de kaart nog zichtbaar is, is de *Porte de Diest*. De bewoning is nog steeds enkel aanwezig binnen de omwalling, met uitzondering van een hoeve ten zuiden van de omwalde stad, nabij de *Porte de Liège*.

Vandermaelen (1846-1854)

Een volgende bron zijn de Vandermaelenkaarten (Plan 12), die gemaakt zijn door Philippe Vandermaelen. Zijn gedetailleerde (schaal 1:20.000) *Carte topographique de la Belgique* is tussen 1846 en 1854 gemaakt en bestaat uit 250 folio's.³⁹

Ter hoogte van het plangebied worden niet langer moestuinen afgebeeld. De Vandermaelenkaart is voor het aflezen van landgebruik dan ook minder geschikt. Er loopt nu een voetweg langs het plangebied. De *Pte de Diest* is nog steeds aangeduid, maar niet gedetailleerd weergegeven. Er lijken nu twee gebouwen aanwezig te zijn langs de weg ten noordoosten van het plangebied, maar de ruime omgeving buiten de wal / boulevard is nog steeds onbebouwd. Het plangebied ligt vermoedelijk iets meer ten zuiden dan op deze projectie wordt weergegeven, zoals een vergelijking met de Atlas der Buurtwegen duidelijk maakt.

Atlas der Buurtwegen (1843-1845)

Een andere 19^e-eeuwse kadasterkaart is de Atlas der Buurtwegen (Plan 12). Deze atlas werd opgemaakt in opdracht van de wetgever en had als doel om ondubbelzinnig aan te duiden welke kleine wegen een openbaar karakter hadden. Per toenmalige gemeente werd een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen.⁴⁰

Ter hoogte van het plangebied wordt de veldweg opnieuw aangegeven. De opdeling in kleine percelen nabij het plangebied is duidelijk zichtbaar. Het plangebied zelf omvat ca. twee grotere percelen, die doorsneden worden door de veldweg. Op deze kaart wordt nog steeds een gracht aangeduid rond de kern van de stad en er bevinden zich enkele gebouwen ten noorden van het plangebied langs de *Route de Hasselt a Diest*. Ter hoogte van het plangebied en in de onmiddellijke omgeving ervan is nog steeds geen bebouwing aanwezig. Deze bevindt zich in deze periode nog steeds enkel ter hoogte van de toegangswegen naar de stad en binnen de stad zelf.

³⁸ KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË 2018

³⁹ GEOPUNT 2018f

⁴⁰ GEOPUNT 2018e

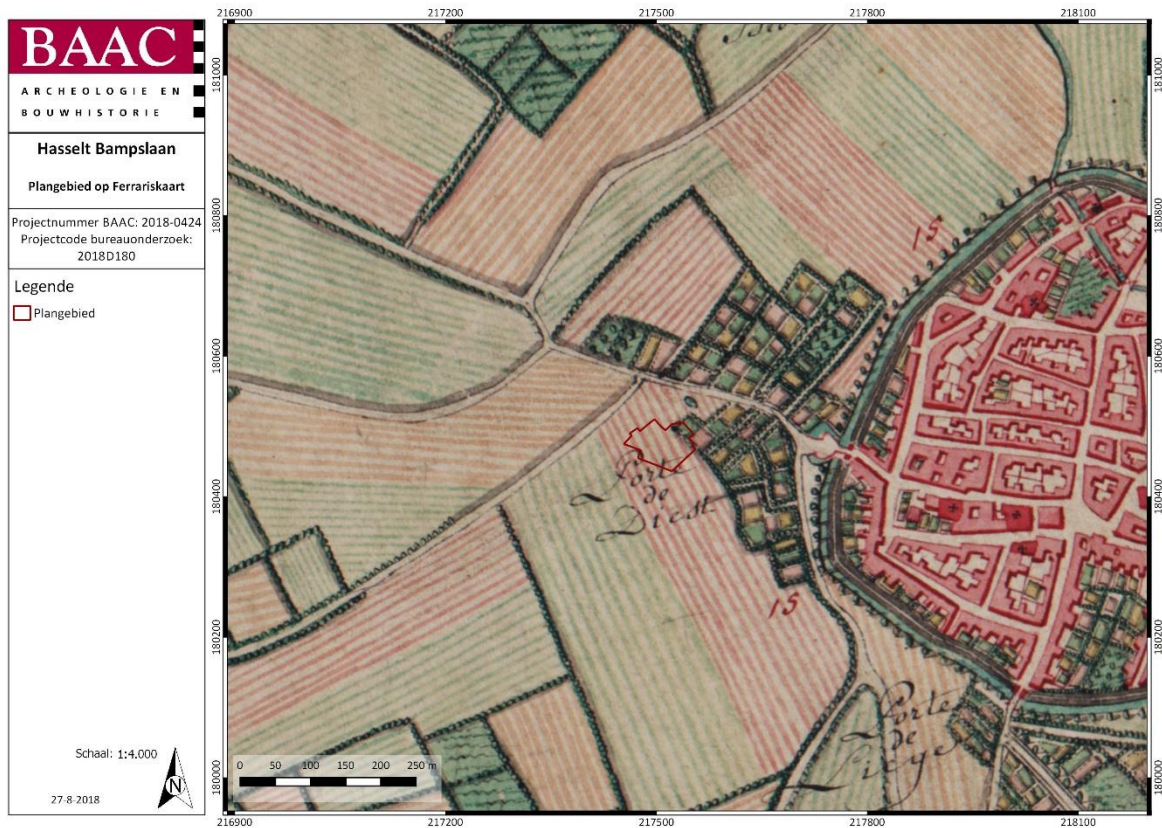
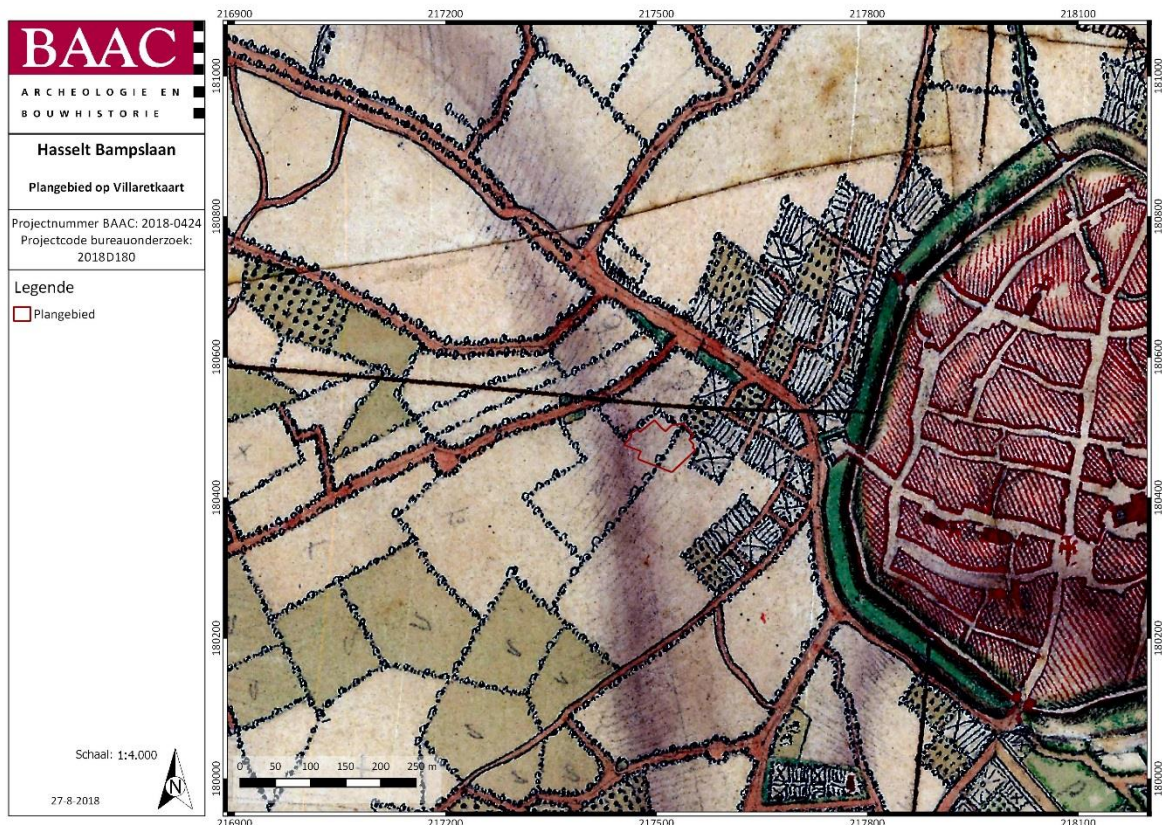
Topografische kaarten uit de 19de-20ste eeuw

Diverse topografische kaarten vertonen de evolutie van de omgeving van het plangebied. De kaart van het Dépôt de la Guerre (1860-1870) (Plan 13) is zeer verschillend van de Atlas der Buurtwegen, omwille van de aanwezigheid van de spoorweg. Deze is echter nog niet duidelijk afgelijnd ter hoogte van het plangebied, hoewel er wel een vermelding is van het station. Er zijn verschillende kleinere percelen of bouwblokken in de omgeving van het plangebied, maar de invulling hiervan is nog niet geheel duidelijk. Er lijken zich gebouwen te bevinden in het noordelijk deel van het plangebied. Het gebied ten noorden van het plangebied en ten zuidoosten van het plangebied vertoont eveneens deze opdelingen, waarbij bebouwing vooral langs de straten wordt weergegeven.

De topografische kaart van het Militair Geografisch Instituut van 1881-1904 (Plan 13) toont ook gebouwen binnen het plangebied. De Geraetsstraat is nu duidelijk aanwezig, maar het station (*St.on*) en de spoorweg zelf worden nog steeds niet duidelijk afgelijnd. Er bevinden zich enkele gebouwen in de omgeving. Algemeen lijkt de onmiddellijke omgeving rond het plangebied nog niet dicht bebouwd te zijn. Een nieuwe versie van deze kaart uit 1961-1981 (Plan 14) toont voor het eerst duidelijk de grenzen van de spoorweg en het stationsgebouw. Het plangebied bevindt zich onmiddellijk ten noorden hiervan. De Geraetsstraat loopt niet langer door en er wordt geen detail van de bebouwing weergegeven. Aangezien het plangebied en zijn omgeving volledig gearceerd werd, vermoeden we dichte bebouwing in de omgeving in deze periode. Dit wordt ook bevestigd door de orthofoto's vanaf 1971.

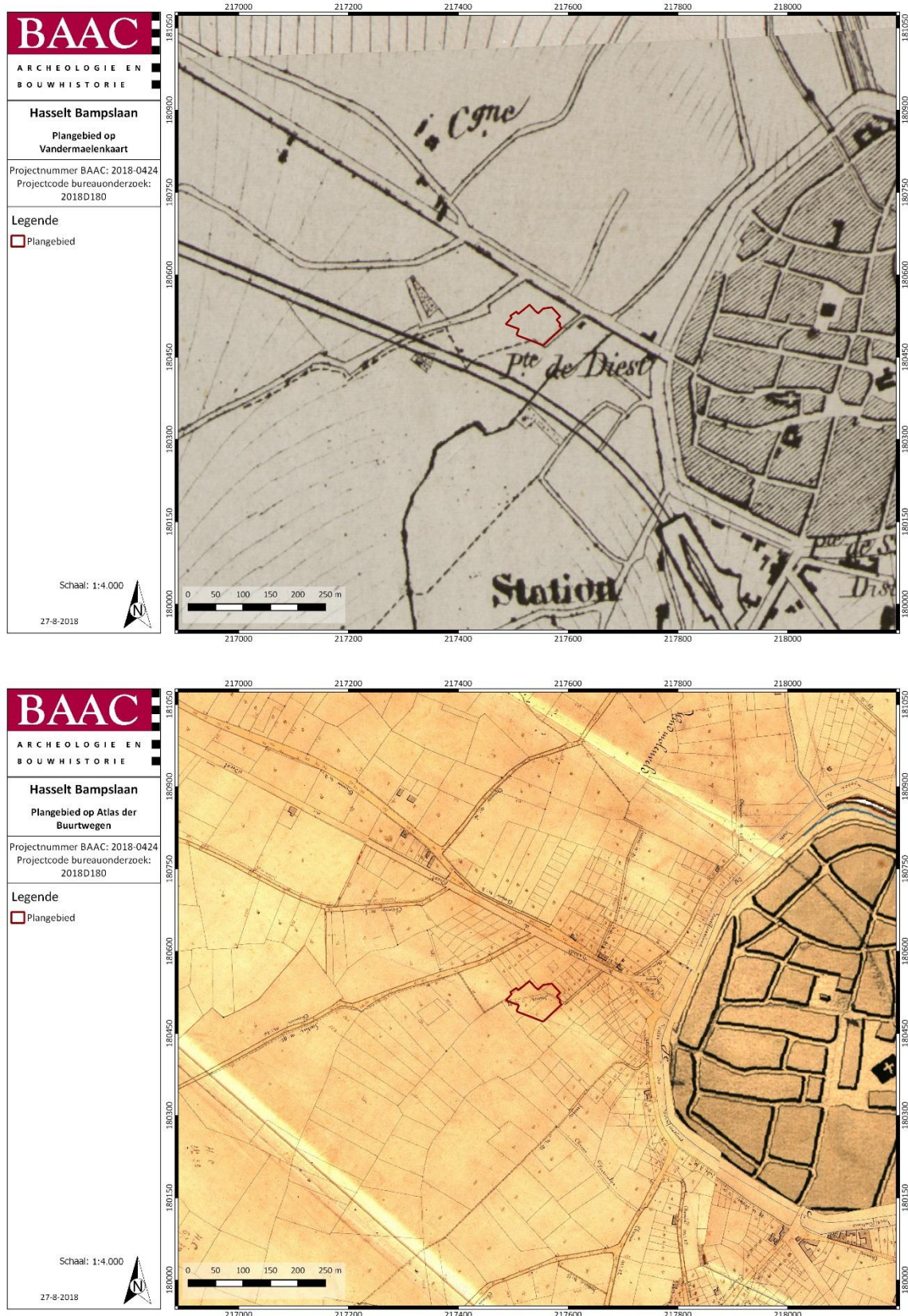
De overige 19de-20ste-eeuwse kaarten vertonen veelal gewoon gearceerde bouwblokken in de omgeving van het plangebied en leveren geen bijkomende relevante informatie.

De orthofoto's van 1971-1990 zijn niet bijzonder duidelijk en worden om deze reden niet weergegeven. Het is zichtbaar dat er bebouwing binnen het plangebied aanwezig is, echter de contouren ervan zijn onvoldoende te onderscheiden. De orthofoto van 2000-2003 is de eerste goed leesbare beschikbare orthofoto (Plan 14). Deze vertoont bijna geen verschil met de huidige, meest recente orthofoto (Plan 3 en Plan 6).

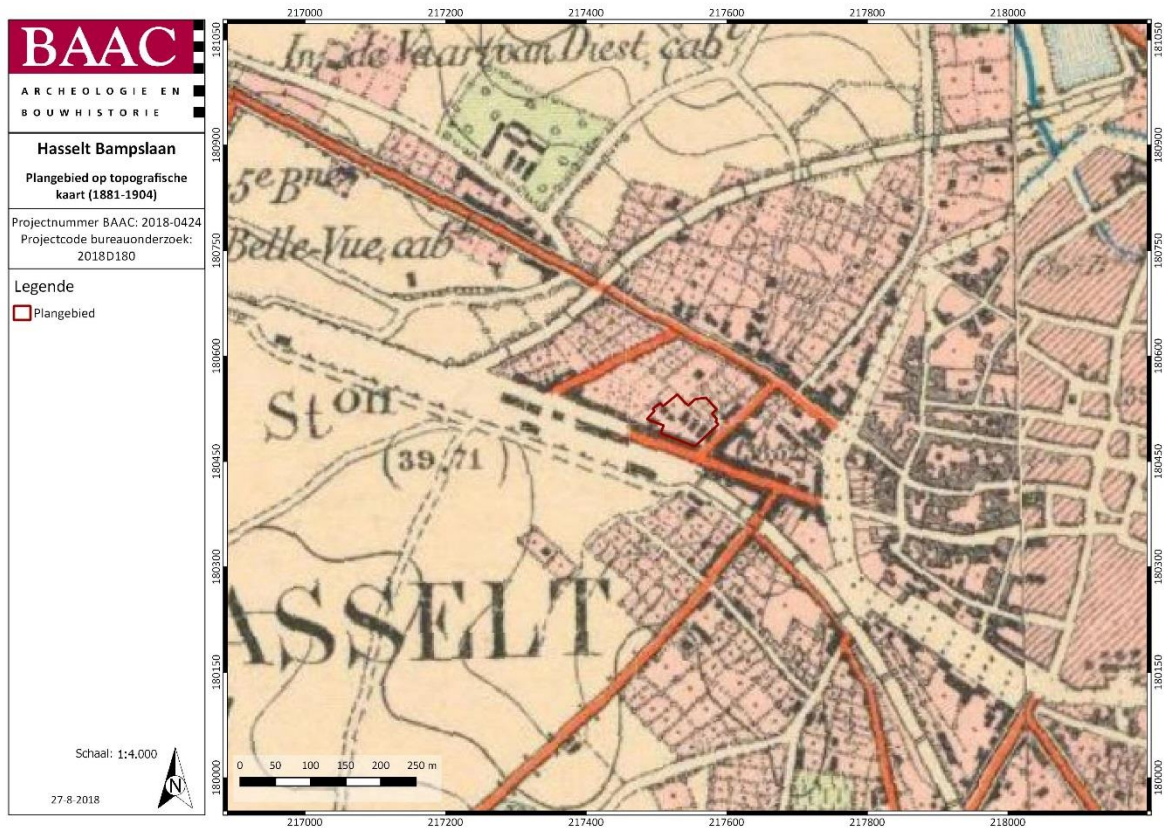
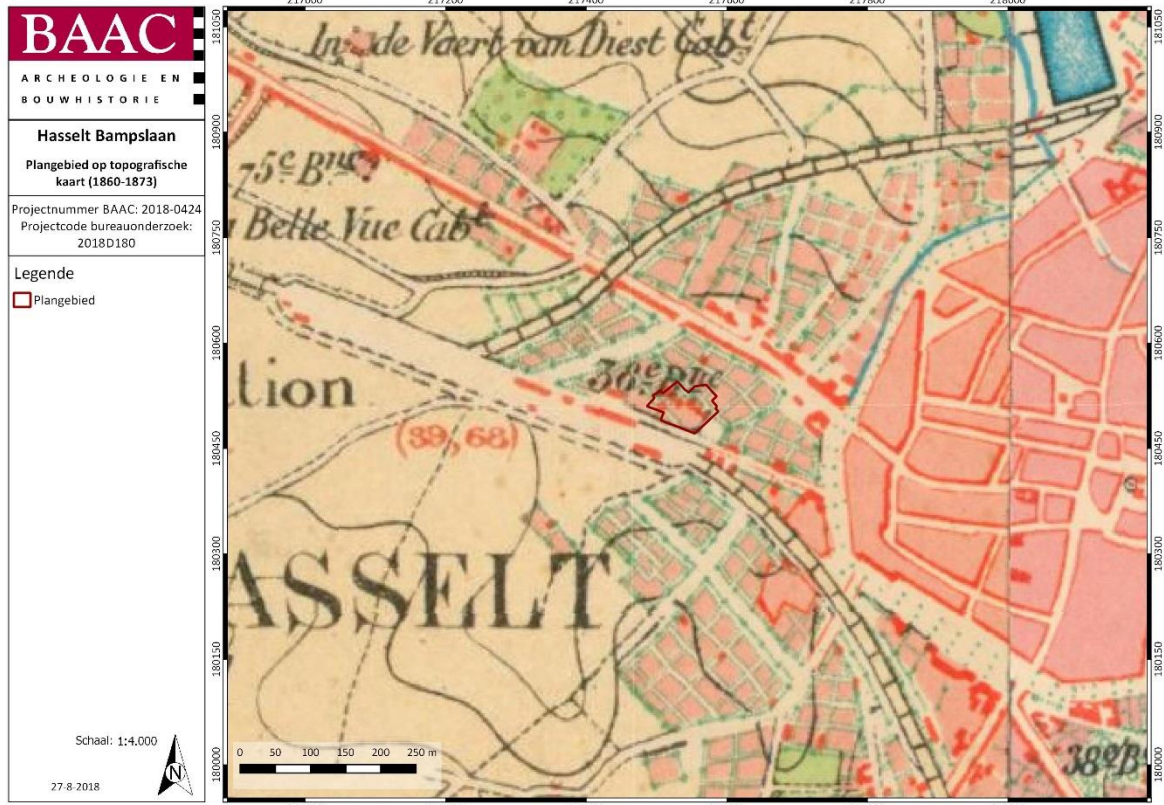
Plan 11: Plangebied op Villaretkkaart (boven) en Ferrariskaart (onder) (1:4000, digitaal, 27-8-2018)⁴¹

⁴¹ GEOPUNT 2018a Villaretkkaart ; GEOPUNT 2018c

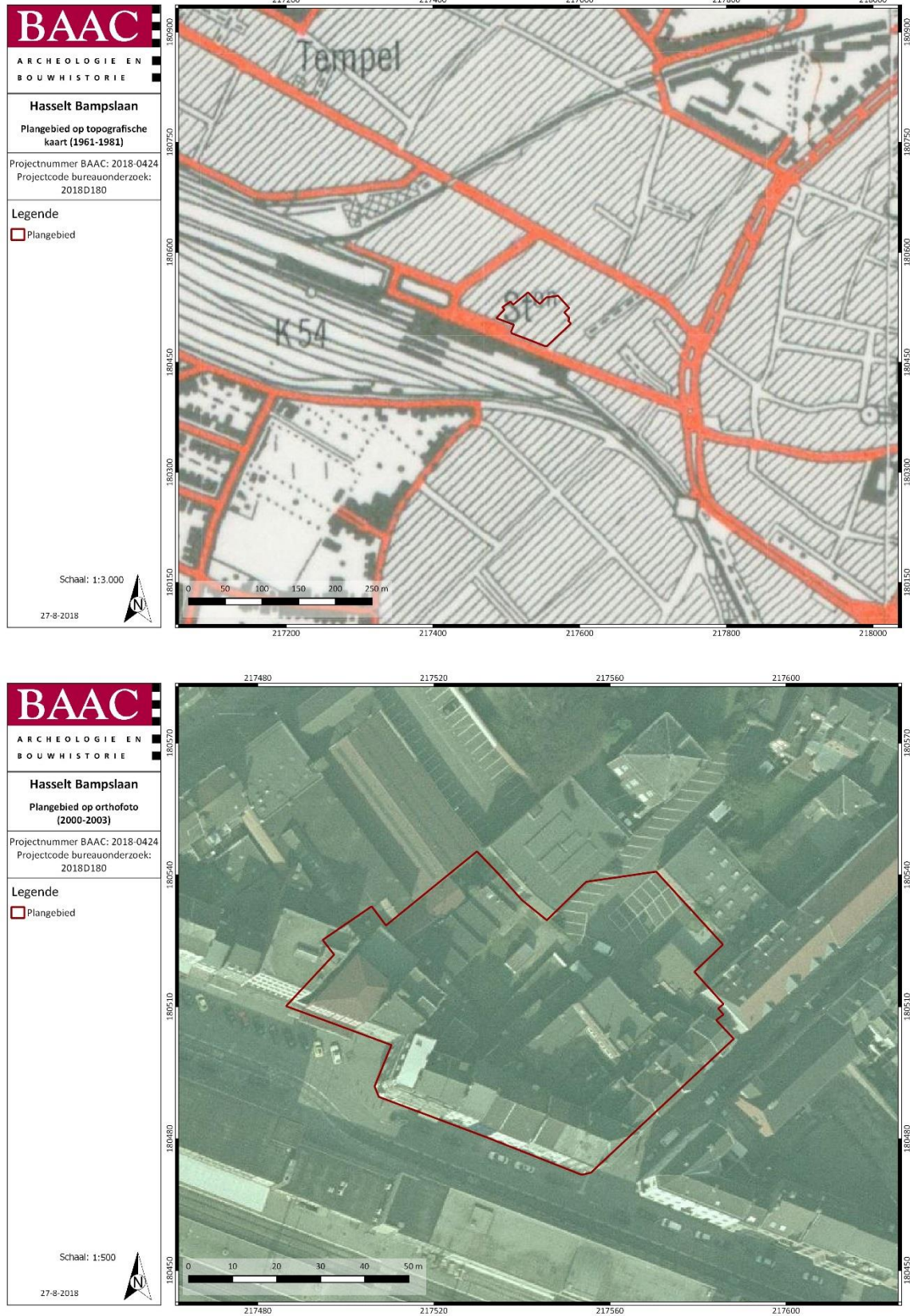
Plan 12: Plangebied op de Vandermaelenkaart (boven) en de Atlas der Buurtwegen (onder) (1:4000, digitaal, 27-8-2018)⁴²

⁴² GEOPUNT 2018d ; GEOPUNT 2018b

Plan 13: Topografische kaart 1860-1873 (boven) en 1881-1904 (onder) (1:4000, digitaal, 27-8-2018)⁴³

⁴³ CARTESIUS 2017 ; CARTESIUS 2016

*Plan 14: Plangebied op topografische kaart 1961-1981 (boven) en orthofoto 2000-2003
(onder)⁴⁴(1:3000 en 1:500, digitaal, 27-8-2018)*

⁴⁴ CARTESIUS 2018 Militair Geografisch Instituut 1961-1981 ; AGIV 2018f

1.3.4 Archeologisch kader

Centrale Archeologische Inventaris

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) is een databank van archeologische vindplaatsen in Vlaanderen. Dit overheidsinstrument helpt een inschatting maken over het archeologisch potentieel van het plangebied.

Voor het plangebied zelf aan de Bampslaan zijn geen archeologische waarden gekend (Plan 15).⁴⁵ Rondom het projectgebied werd een aantal meldingen teruggevonden (Tabel 1).

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.⁴⁶

CAI-NUMMER	OMSCHRIJVING
Stadskern Hasselt	
51866	STEENTIJD LOSSE VONDST (NEOLITHICUM)
150069	STEENTIJD LOSSE VONDST (MESOLITHICUM)
150069	IJZERTIJD GRONDSPOREN
51866	ROMEINSE TIJD LOSSE VONDST BOUWMATERIAAL
51766	MIDDELEEUWSE MOTTE
51866	MIDDELEEUWSE KAPEL EN GRAVEN
51941	MIDDELEEUWS KLOOSTER
52628	MIDDELEEUWS BEGIJNHOF
150069	MIDDELEEUWSE SPOREN VAN BEWONING EN TEXTIELNIJVERHEID
207116	MIDDELEEUWSE STADSOMWALLING
208436	MIDDELEEUWSE GRONDSPOREN
212582	LOSSE VONDST MIDDELEEUWS AARDEWERK
700044	MIDDELEEUWSE MOTTE
700046	MIDDELEEUWSE MARKTPLAATS

⁴⁵ CAI 2018

⁴⁶ CAI 2018

700048	MIDDELEEUWSE VISMARKT
207117-207120	MIDDELEEUWSE STADSPOORTEN (KURINGERPOORT, KEMPISCHE POORT, MAASTRICHTERPOORT EN SINT-TRUIDERPOORT)
52629	NIEUWE TIJD BEGIJNHOF
150069	NIEUWE TIJD BEERPUT EN KLOOSTER
151672	NIEUWE TIJD RESTANTEN VAN HUIS
208436	NIEUWE TIJD MUREN
211795	NIEUWE TIJD MUREN
212582	NIEUWE TIJD VLAKGRAVEN
700035	NIEUWE TIJD BEGIJNHOF
700123	NIEUWE TIJD LOSSE VONDST BOUWMATERIAAL
Omgeving Hasselt en plangebied	
212541	LOSSE VONDST LITHISCH MATERIAAL (MESOLITHICUM), LOSSE VONDST AARDEWERK (MIDDELEEUWEN), GRACHTEN EN PAALKUILEN ZONDER DATERING
55117	LOSSE VONDST METALEN LAMP (ROMEINS?), LOSSE VONDST AARDEWERK (ROMEINS?)
164134	MIDDELEEUWSE KERK EN VLAKGRAVEN

Voor de regio rondom het plangebied zijn verschillende waarden gekend. De meeste bevinden zich binnen de historische stadsomwalling van Hasselt en betreffen voornamelijk restanten uit de middeleeuwen en jonger. Van de Romeinse tijd en ouder is niet veel gekend voor het stadscentrum van Hasselt.

De ruimere omgeving van het plangebied bevat een paar CAI-waarden, waarvan de dichtstbijzijnde (CAI 164143) zich op 850 m ten noordoosten van het plangebied bevindt. De overige 2 bevinden zich op ca. 1,3 km van het plangebied.

De meerderheid van de bijkomende CAI-waarden op meer dan 2 km van het plangebied slaat voornamelijk op vaste, gesloten structuren zoals een kerk, waterburcht, of molen. Deze structuren hebben een specifieke locatie waarvan de archeologische invloedssfeer eerder beperkt zal zijn tot hun onmiddellijke omgeving. De afstand tot deze locaties is dan ook te ver om een invloed uit te oefenen op het plangebied zelf. De overige CAI-waarden betreffen losse vondsten uit verschillende periodes (mesolithicum tot middeleeuwen). Deze vondsten tonen een menselijke aanwezigheid aan in de ruime

omgeving sinds het mesolithicum, maar zijn zeer weinig specifiek en hun datering is niet steeds zeker. Hun aanwezigheid is dus slechts een eerste indicatie dat er archeologische restanten vanaf het mesolithicum in de omgeving aangetroffen kunnen worden.

Gebeurtenissen CAI

In de omgeving van het plangebied zijn diverse gebeurtenissen gekend. Het gaat steeds om de uitvoering van prospecties met ingreep in de bodem. Twee ervan bevinden zich binnen de kern van Hasselt en betroffen recente sporen. Drie ervan echter zijn eveneens, net zoals het plangebied, buiten de kern van Hasselt gelegen. De eerste (A op Plan 15) op bevindt zich ten zuidoosten van het plangebied op ca. 820 m. Het terrein bleek hier grotendeels verstoord te zijn. De tweede en derde locatie bevinden zich ten westen van het plangebied, op ca. 1,1 km van het plangebied. De dichtstbijzijnde locatie bevatte enkel recente sporen (B) en de andere locatie slechts twee middeleeuwse op postmiddeleeuwse sporen (C).

Bekrachtigde archeologienota's en nota's

Voor enkele terreinen in de omgeving van het plangebied werden reeds archeologienota's geschreven. Enkele locaties zijn vergelijkbaar met het plangebied en allen gelegen op relatief korte afstand van, maar telkens buiten de historische kern van Hasselt. De nummers worden weergegeven op Plan 15.

1: Koningin Astridlaan⁴⁷

In het kader van de geplande bouw van vijf appartementsblokken met ondergrondse parkeergarage binnen een stadspark aan de Koningin Astridlaan, op ca. 90 m van het plangebied, werd een archeologienota opgesteld. Vandaag de dag is het gebied in gebruik als parking en voorzien van bebouwing. Historische kaarten laten geen bebouwing zien ter hoogte van dit terrein. Het is pas in de 20ste eeuw dat het bebouwd wordt met woonhuizen ter hoogte van de Koningin Astridlaan. De rest bestaat uit achtertuinen met koterijen en parking. Gezien de verstoringen in het verleden worden vuursteenvindplaatsen van jager-verzamelaars niet meer verwacht. Nederzettingsresten en sporen van begraving vanaf het neolithicum tot en met de volle middeleeuwen krijgen een gemiddelde trefkans toegekend. Op basis daarvan wordt een vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuven geadviseerd. Dit onderzoek diende in uitgesteld traject uitgevoerd te worden en werd op het moment van schrijven van deze archeologienota nog niet gerapporteerd.

2: Mouterijstraat (Moskee Badr)

Voor een terrein aan de Mouterijstraat, op ca. 260 m ten noordwesten van het plangebied, werd een archeologienota en een nota opgesteld naar aanleiding van de geplande ontwikkeling van een nieuw moskeecomplex. Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek van de archeologienota⁴⁸ werd een hoge archeologische verwachting opgesteld voor vuursteenvindplaatsen (kampementen) van jagerverzamelaars. Voor nederzettingsresten en/of sporen van begraving van landbouwersgemeenschappen vanaf het Neolithicum/de Bronstijd tot en met de late 18de eeuw werd een onbekende archeologische verwachting opgesteld. Voor bewoningssporen (nederzettingen) en/of begravingen van landbouwende gemeenschappen vanaf de late 18de eeuw en natte contexten (beekdalarcheologie) werd een lage archeologisch verwachting vooropgesteld. Er werden

⁴⁷ DEVILLE & HOUBRECHTS 2016b ID640

⁴⁸ SIMONS, DE NUTTE & HOUBRECHTS 2017 ID1669

proefsleuven geadviseerd in een zone van 7350 m². In de nota⁴⁹ voor deze locatie werden de resultaten van dit proefsleuvenonderzoek beschreven. Op basis van het veldwerk kon men stellen dat de natuurlijke ontwikkelde bodemopbouw goed tot matig bewaard was gebleven in de noordelijke zone. In de zuidelijke zone was eerder sprake van een middelmatige tot slechte bewaringstoestanden. Er werden uitsluitend natuurlijke sporen aangetroffen en sporen die vooral (sub-)recent zijn. Enkel werd een greppel vastgesteld die wellicht niet ouder is dan de late 14de eeuw en vermoedelijk eerder uit de periode 16de–19de eeuw dateert. Gezien de afwezigheid van archeologisch waardevolle én behoudenwaardige vindplaatsen werd een vervolgonderzoek (opgraving) niet noodzakelijk geacht.

3: Breughellaan⁵⁰

In het kader van de geplande bouw van nieuwbouwresidenties aan de Breughellaan, op ca. 620 m ten noorden van het plangebied, werd een archeologienota opgesteld. Uit het bureauonderzoek bleek dat het beekdal, dat op de quartairgeologische kaart wordt aangegeven, niet kan herkend worden op huidige topografische kaarten, historische kaarten en het DHM, waardoor het onzeker was of deze gegevens juist waren. Door het ontbreken van bodemkundige gegevens kon bovenstaande anomalie niet verhelderd worden en was het niet mogelijk een trefkans op te stellen voor zowel vuursteenvindplaatsen van jager-verzamelaars als voor nederzettingsresten en sporen van begraving vanaf het neolithicum tot en met de volle middeleeuwen. Voor nederzettingsresten uit de late middeleeuwen werd een gemiddelde trefkans toegekend, voor de nieuwe en nieuwste tijd werd een lage trefkans opgesteld. Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek werd een vervolgonderzoek noodzakelijk geacht in de vorm van een landschappelijk booronderzoek. Er werden vervolgens vijf boringen verspreid geplaatst. De bodem bleek afgetopt waardoor een lage trefkans werd opgesteld voor vuursteenvindplaatsen van jager-verzamelaars. Voor nederzettingsresten vanaf het neolithicum tot en met de late middeleeuwen en sporen van begraving vanaf de bronstijd tot en met de volle middeleeuwen is een hoge trefkans opgesteld. Hierdoor werd een vervolgonderzoek door middel van proefsleuven geadviseerd, dat op moment van schrijven van deze archeologienota nog niet uitgevoerd of gerapporteerd is geworden.

4: Oude Kuringerbaan⁵¹

Naar aanleiding van de geplande nieuwbouw met ondergrondse parkeergarage op ca. 700 m ten noordwesten van het plangebied, aan de Oude Kuringerbaan, werd een archeologienota opgesteld. Dit bureauonderzoek heeft aangetoond dat het projectgebied gelokaliseerd is in de omgeving van mogelijk historisch en archeologisch belanghebbende locaties. Gezien de reële kans dat er binnen het plangebied nog intacte archeologische resten aanwezig zijn, werd verder onderzoek geadviseerd in de vorm van een proefsleuvenonderzoek en metaaldetectie. Het geadviseerde onderzoek werd op moment van schrijven van deze archeologienota nog niet uitgevoerd of gerapporteerd.

5: Kleine Breemstraat⁵²

Voor een terrein aan de Kleine Breemstraat, op ca. 900 m ten westen van het plangebied, werd een archeologienota door middel van een bureauonderzoek opgesteld. Op basis van de uitgevoerde bureaustudie werd vastgesteld dat het plangebied vermoedelijk nog bewoningssporen uit oudere fases omvat. Potentieel zijn ook sporen daterende uit de metaaltijden of de Romeinse periode nog aanwezig, gezien de ligging aan de periferie van het historische Hasselt. Een verder vooronderzoek met ingreep in de bodem in de vorm van een proefsleuvenonderzoek zou zeker kunnen leiden tot kenniswinst voor de omgeving. Na een kosten-batenanalyse bleek dit proefsleuvenonderzoek het meest aangewezen voor het plangebied. Vanwege het feit dat de aanwezige gebouwen nog gesloopt

⁴⁹ SIMONS, DE NUTTE, DEVILLE, et al. 2017 ID6578

⁵⁰ DEVILLE & HOUBRECHTS 2016a ID1154

⁵¹ CLAESEN et al. 2017 ID5551

⁵² SCHEERS 2018 ID6951

[illegible]

⁵³ CAI 2018 ; ONROEREND ERFGOED VLAANDEREN 2018

1.4 Besluit

1.4.1 Datering en interpretatie

Het plangebied bevindt zich nabij de historische kern van Hasselt. De oudst beschikbare kaarten vertonen akkerland, velden of tuingebied ter hoogte van het plangebied. Er liep mogelijk een voetweg door het plangebied. Deze voetweg wordt pas weergegeven op kaarten vanaf het midden van de 19de eeuw en stond toen in verbinding met de toegangsweg tot de kern van Hasselt. Deze toegangsweg bevond zich ca. 100 m ten noorden van het plangebied dat tot het midden van de 19de eeuw dan ook in agrarisch gebied lijkt gelegen te zijn, op basis van de historische kaarten. Het bureauonderzoek wijst aan dat slechts bebouwing binnen het plangebied ontstaat op het einde van de 19de eeuw of zelfs bij het begin van de 20ste eeuw. Dit is nauw samenhangend met de aanleg van de spoorweg ten zuiden van het plangebied. In de loop van de 20ste eeuw wordt het plangebied steeds dichter bebouwd en de tussenliggende ruimte verhard en plaatselijk ook voorzien van kleinere structuren, zoals garageboxen.

1.4.2 Archeologische verwachting

Op basis van het bureauonderzoek kan niet met zekerheid gezegd worden of er al dan niet nog archeologische waarden aanwezig zijn binnen het plangebied. Een algemene verwachting kan wel opgesteld worden op basis van verschillende elementen:

- Ligging van het plangebied:

Het projectgebied ligt aan de rand van de alluviale Demervallei, onderaan een helling naar het vochtige Haspengouw. De bodem in de omgeving bestaat uit natte of lichte zandleembodems. Deze zijn geschikt voor akkerbouw, mits goede afwatering. De ligging nabij de Demer en de bewerkbare grond maakt dat de omgeving vooral aantrekkelijk was voor landbouw. Het plangebied ligt daarnaast ook op ca. 250 m ten westen van het beekdal van de Helbeek of Hellebeek. Vandaag de dag is dit dal niet meer herkenbaar binnen het landschap door de talrijke bouw en infrastructuurwerkzaamheden. Louter op basis van deze ligging kan een gemiddelde verwachting opgesteld worden voor de aanwezigheid van archeologische resten vanaf de steentijd. Deze kan echter bijgesteld worden naar een lage verwachting, wanneer we de gekende verstoring in beschouwing nemen (zie verder).

Het plangebied is op historische kaarten steeds gelegen buiten de omwalling van Hasselt. De wal rond de kern van Hasselt werd gebouwd omstreeks de 13de-14de eeuw. Binnen deze kern evolueerde de bebouwing aanzienlijk en vonden diverse activiteiten plaats. Het plangebied situeert zich echter buiten deze kern. In de late middeleeuwen en nieuwe tijd blijkt bebouwing buiten de omwalling zelden voor te komen, waardoor slechts een gemiddelde tot zelfs lage verwachting voor deze periode opgesteld wordt. Verwacht wordt dat sporen vanaf de middeleeuwen zich op deze locatie eerder zullen beperken tot deze behorende bij agrarische activiteiten. Dit wordt eveneens ondersteund door de cartografische bronnen, waarbij het plangebied tot het midden of einde van de 19de eeuw steeds gelegen is ter hoogte van akkerland, nabij moestuinen en op ca. 100 meter van een toegangsweg. Restanten van voor de periode van de middeleeuwen zouden evenwel aanwezig kunnen zijn, waardoor nog steeds een gemiddelde verwachting wordt vooropgesteld voor de periode van het neolithicum tot de middeleeuwen. De kans op het aantreffen van bewoningssporen uit deze periodes is eerder klein, doch niet uit te sluiten.

- Gekende historiek en archeologische waarden:

In de directe omgeving van het plangebied werd slechts een beperkt aantal archeologische onderzoeken met ingreep in de bodem uitgevoerd. Het grootste aandeel van de gekende waarden bevindt zich echter binnen de historische kern van Hasselt. Het plangebied bevindt zich buiten deze

kern in een zone die minstens vanaf de 18de eeuw tot het einde van de 19de-begin 20ste eeuw steeds in gebruik was als moestuin, akkerland of veld.

Archeologische indicatoren uit de ruimere omgeving dateren uit alle periodes van steentijd tot nieuwe en nieuwste tijd. Het gaat buiten de kern van Hasselt echter bijna uitsluitend om losse vondsten en zeer locatie gebonden waarden, die weinig of geen weerslag hebben op het plangebied zelf. Het gaat hierbij om vaste, gesloten structuren zoals een kerk, waterburcht, of molen. Deze structuren hebben een specifieke locatie waarvan de archeologische invloedssfeer eerder beperkt zal zijn tot hun onmiddellijke omgeving. De afstand tot deze locaties (veelal ca. 2 km) is dan ook te ver om een invloed uit te oefenen op het plangebied zelf. Archeologisch onderzoek nabij het plangebied en eveneens buiten de kern, leverde weinig resultaat op. Enkele prospecties met ingreep in de bodem leverden enkel recente sporen op of een zeer beperkt aantal middeleeuwse/post-middeleeuwse sporen. Deze sporen zijn dan ook weinig waardevol te noemen. Overig geadviseerd onderzoek door middel van archeologienota's werd tot het moment van schrijven van deze archeologienota nog niet uitgevoerd of gerapporteerd.

- Gekende verstoring:

Er blijkt op basis van het beschikbare kaartmateriaal bebouwing binnen het plangebied aanwezig te zijn vanaf de tweede helft van de 19de eeuw of het begin van de 20ste eeuw. Het is niet met zekerheid te bepalen wanneer de eerste bebouwing exact plaatsvond, aangezien de oudst beschikbare kaarten met indicaties van bebouwing de situatie ter hoogte van het plangebied weinig gedetailleerd weergeven. Met de bouw van deze woningen en handelsinfrastructuur werd de bodemopbouw binnen het plangebied wel in diverse mate aangetast. Een hele ruime zone rond het plangebied wordt op de bodemkaart als bebouwde zone aangegeven, wat wijst op een zekere antropogene verstoring van de ondergrond.

De huidige bebouwing neemt reeds ongeveer twee derde van het volledige plangebied in beslag. Zo goed als alle huidige gebouwen zijn onderkelderd, waarbij een totale oppervlakte van 1192 m² tot minstens 1,65 m onder het maaiveld verstoord werd. Deze informatie werd aangeleverd door de firma die aangewezen werd voor de sloop door middel van een sloopinventaris en werd door middel van een 3D model aangetoond met een 2D kaartweergave (zie Figuur 2 en Plan 4). Hierdoor is meer dan een vierde van het plangebied als totaal verstoord te beschouwen. De zone onmiddellijk rond de omkeldering zal naar verwachting eveneens in grotere mate verstoord zijn geworden bij en voor de aanleg van deze kelders.

De overige oppervlakte van het plangebied is verstoord door de funderingen van de gebouwen (buiten de kelders) en verharding. De exacte verstoringsgraad hiervan kan op basis van het bureauonderzoek niet bepaald worden, maar is mogelijk beperkt tot de bovenste lagen. Potentieel interessante bodemlagen in het plangebied zijn bijgevolg mogelijk gedeeltelijk intact gebleven. Naar verwachting echter gaat het hier dan eerder slechts om diepere sporen, die buiten de huidige verstoring reiken. Gezien de dichte bebouwing binnen het plangebied, waarbij een zeer aanzienlijk deel van het plangebied voorzien is van eerder smalle gebouwen in grote aantallen, is het echter zeer waarschijnlijk dat er verstoring tot minstens funderingsdiepte (vorstvrije diepte) gebeurde in aanzienlijke delen van het plangebied. Naar verwachting zullen enkel in zones tussen de funderingen of ter hoogte van gebieden waar enkel verharding aanwezig is mogelijk nog voldoende intacte archeologische waarden kunnen bevatten. Deze zones zijn echter zeer beperkt van oppervlakte en door de dichte bebouwing enorm versnipperd.

Conclusie:

De verstoring reikt in een deel van het plangebied potentieel slechts ondiep, waardoor er een kans is dat zich onder het huidige loopniveau nog sporen en vondsten bevinden van vroegere occupatie. Nederzettingen vanaf het neolithicum tot en met de volle middeleeuwen zijn namelijk minder vatbaar voor oppervlakkige verstoringen. Deze zones met eerder ondiepe verstoring zijn echter versnipperd binnen het plangebied aanwezig en binnen een zeer beperkte oppervlakte. In de omgeving van het plangebied zijn bovendien echter veelal losse vondsten gekend of sites en structuren die slechts lokale weerslag hebben. Het gaat dan om CAI-waarden, veelal op meer dan 2 km van het plangebied met vaste, gesloten structuren zoals een kerk, waterburcht, of molen, die een specifieke locatie hebben en waarvan de archeologische invloedssfeer eerder beperkt zal zijn tot hun onmiddellijke omgeving. Er zijn buiten de laatmiddeleeuwse omwalling ook weinig concrete archeologische waarden gekend en de verwachting op nederzettingssporen is bijgevolg dan ook gemiddeld tot laag. Sporen van landbewerking kunnen evenwel aanwezig zijn. Deze theorie wordt ondersteund door de cartografische bronnen en archeologisch onderzoek van sites in de ruime omgeving met vergelijkbare ligging buiten de stadspoorten. Sporen uit archeologisch onderzoek van deze sites bleken echter weinig waardevol.

Hoewel de paleolandschappelijke ligging gunstig is, is het gebrek aan bodemvorming van sommige bodems in de omgeving, gecombineerd met het feit dat het plangebied voor minimum 300 jaar als akkerland of moestuinzone in gebruik is geweest en de aanwezigheid van bebouwing sinds het einde van de 19de–begin 20ste eeuw indicatief voor een lage verwachting aan steentijdrestanten. Aangezien vuursteenvindplaatsen gevoelig zijn voor verstoringen (ook oppervlakkige) is de kans eerder klein deze resten nog *in situ* aan te treffen. Losse vondsten kunnen echter niet uitgesloten worden.

Wanneer we de algemene archeologische verwachting tezamen met de gekende verstoring (bestaande uit dichte bebouwing met onderkeldering en verharding) in overweging nemen, kan hier besloten worden dat slechts voor een deel van het projectgebied nog een gemiddelde tot lage verwachting geldt voor het aantreffen van archeologische sporen. Minstens een vierde van het plangebied is als volledig verstoord te beschouwen. Het volledige plangebied is in enige mate verstoord, doch de exacte verstoringsgraad van de funderingen van de gebouwen en de verharding kon op basis van het bureauonderzoek niet bepaald worden. Naar verwachting echter zal de verstoring grootschalig zijn en weinig ruimte laten voor het onderzoek naar archeologische waarden, aangezien er een groot aantal gebouwen met funderingen aangelegd werden en tussenliggende ruimte dus zeer versnipperd is geworden. Achterliggende zones zijn eveneens verhard geworden.

1.4.3 Potentieel op kennisvermeerdering

Het potentieel op kennisvermeerdering bij verder onderzoek wordt bepaald door de archeologische verwachting te vergelijken met de gekende verstoring en de geplande werken (Plan 16).

- Archeologische en historische waarde

Er is een lage verwachting voor het aantreffen van steentijd artefactensites, een gemiddelde tot lage verwachting op sporen en vondsten vanaf het neolithicum tot de nieuwe/nieuwste tijd. Vanaf de periode van de middeleeuwen worden, indien sporen aanwezig zouden zijn in het plangebied, echter enkel sporen van landbewerking verwacht. Voor de periode van voor de middeleeuwen geldt nog een gemiddelde verwachting op bewoningssporen, hoewel de kans op het aantreffen van deze sporen binnen het plangebied eerder klein geacht wordt, omwille van de gekende en vermoedelijke verstoring van het plangebied (zie boven).

- Gekende verstoring

De omgeving rond het plangebied is in de laatste 150 jaar onderhevig geweest aan grote veranderingen, door de bouw van de spoorweg en stationsomgeving, waarbinnen het plangebied zich bevindt.

De gekende verstoring bestaat uit verharding en bebouwing. De bebouwing neemt ongeveer twee derde van het plangebied in beslag. De exacte verstoringsgraad van de bebouwing en verharding kon door middel van het bureauonderzoek niet bepaald worden, m.u.v. de onderkelderde delen. Meer dan een vierde van het plangebied (ca. 1192 m²) is onderkelderd, waardoor een verstoring plaatsvond tot minstens 1,65 m onder het huidige maaiveld. Dit betekent dat een aanzienlijk deel van het plangebied reeds volledig verstoord is tot grote diepte en het resterende deel van het plangebied tot onbepaalde diepte verstoord is. Naar verwachting echter zal de verstoring grootschalig zijn en weinig ruimte laten voor het onderzoek naar archeologische waarden, aangezien er een groot aantal gebouwen met funderingen aangelegd werden en tussenliggende ruimte dus zeer versnipperd is geworden. Achterliggende zones zijn eveneens verhard geworden. Er is op geen enkele locatie binnen het plangebied nog een potentieel volledig intacte zone aanwezig. De huidige onderkeldering neemt bovendien ongeveer een derde van de geplande ondergrondse parkeergarage in beslag.

- Geplande verstoring:

Door de geplande ondergrondse parkeergarage is de geplande verstoring aanzienlijk. Deze reikt tot 3 à 4,4 m onder het huidige maaiveld en zal dus voor een totale verstoring van eventueel aanwezige archeologische waarden leiden. Een derde van deze zone is echter reeds diepgaand verstoord door de aanwezige kelders (zie boven).

- Behoud:

In een klein deel van het plangebied zal de ondergrond niet geroerd worden. Op deze locatie (een deel van perceel 14913) zullen gevel, funderingen en ondergrondse kelder bewaard blijven in huidige toestand. Bovengronds wordt enkel het resterende deel van het gebouw gesloopt.

Conclusie:

De geplande werken voor de aanleg van de ondergrondse parking zullen het plangebied volledig verstoren. Het plangebied en de zone voor deze ondergrondse parking is echter in huidige toestand reeds een derde verstoord door de aanwezigheid van kelders met een aanzienlijke diepte. Er zullen op deze locaties geen archeologische waarden meer aanwezig zijn. Het overige deel van het plangebied is in onbekende mate verstoord, echter op geen enkele locatie bevindt zich nog een intact bodemprofiel door de aanwezige bebouwing, funderingen en verharding. Buiten de contour van de geplande parkeergarage zijn de ingrepen bovendien beperkt en zullen veelal niet buiten de bestaande verstoring reiken.

De archeologische verwachting is gemiddeld tot eerder laag voor sporen van landbewerking vanaf de middeleeuwen en voor sporen van bebouwing en activiteiten van voor deze periode. Artefactensites uit de steentijd worden echter niet langer verwacht. De kans is reëel dat op deze locatie enkel nog sporen van landbewerking of (sub)recente sporen verwacht kunnen worden, die echter eerder weinig waardevol zijn.

Dit sluit echter niet uit dat het plangebied in oudere periodes mogelijk werd gebruikt voor bewoning en/of andere menselijke activiteiten, maar de gekende archeologische waarden in de omgeving zijn schaars en wijzen veelal op losse vondsten of structuren en sporen met zeer lokale weerslag.

Archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuvenonderzoek buiten de kern van Hasselt en in de omgeving van het plangebied leverde eveneens geen relevante sporen op.

Het potentieel op relevante kennisvermeerdering is hier eerder laag omwille van de algemene archeologische verwachting, de ligging van het plangebied, buiten de kern van Hasselt, in de stationsomgeving en omwille van de eerder beperkte resterende oppervlakte, waarbinnen archeologische sporen mogelijk nog aanwezig kunnen zijn, die zich bovendien door de dichte aard van de bebouwing versnipperd binnen het plangebied bevindt.

1.4.4 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

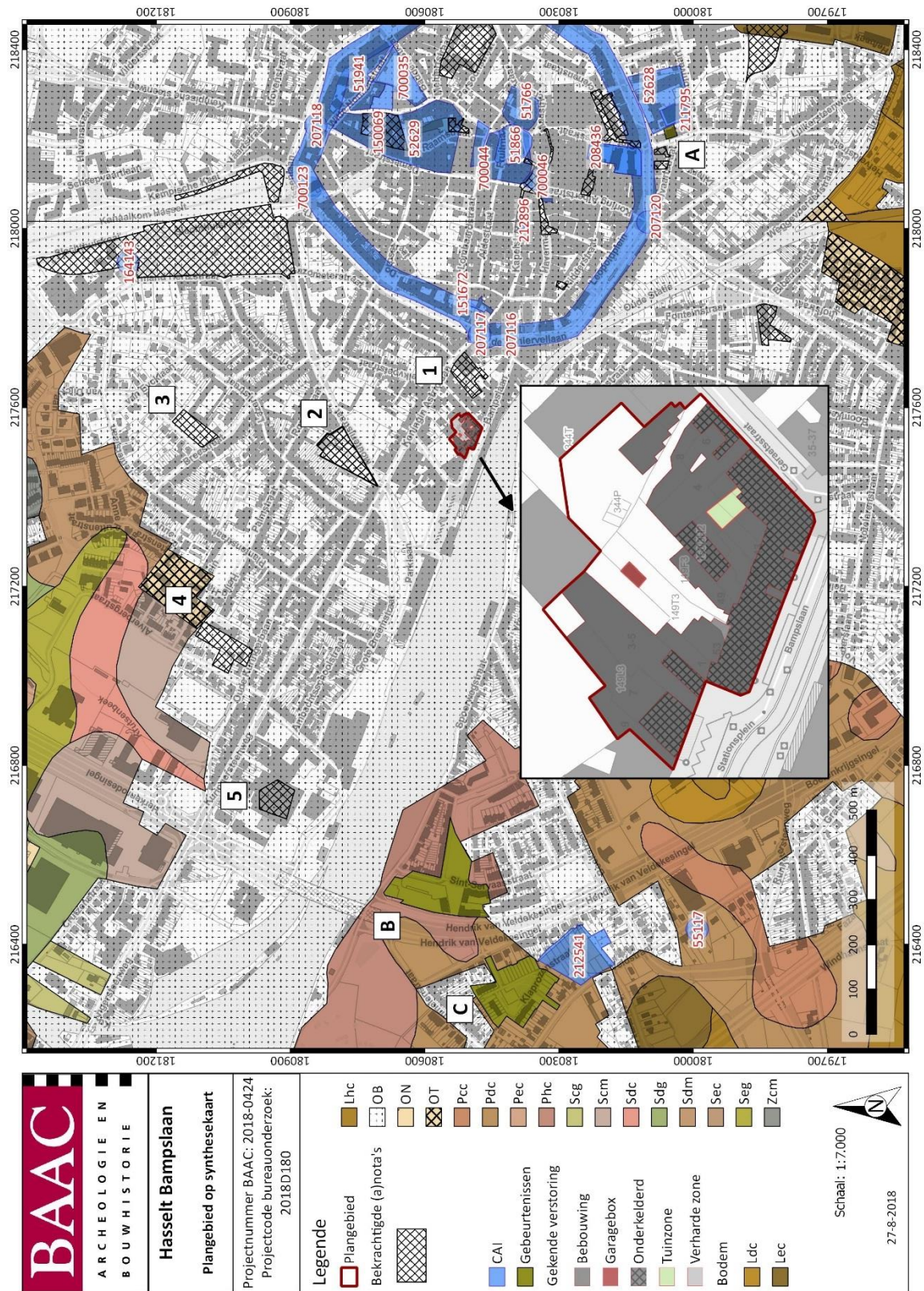
Op basis van het bureauonderzoek voor het plangebied bleken onvoldoende gegevens verzameld om de aan- of afwezigheid van een archeologische site afdoende te staven. Er kan wel een gemotiveerde uitspraak gedaan worden over het al dan niet moeten nemen van verdere maatregelen.

De kans op het aantreffen van relevante sporen ter hoogte van het plangebied lijkt eerder klein te zijn, gezien de gekende verstoring binnen het plangebied, waarbij ongeveer een derde van de dieper geplande ingrepen in het plangebied totaal verstoord is door de aanwezigheid van diepe kelders en het overige plangebied bebouwd of verhard is. De ruime omgeving van het plangebied werd bovendien in de laatste 150 jaar intensief in gebruik genomen en bebouwd. Dieperliggende sporen zouden nog aanwezig kunnen zijn onder de bestaande funderingen en verharding, binnen ca. 3246 m² van het plangebied. De impact van funderingen is echter niet te onderschatten. De voldoende intacte archeologische waarden zouden naar verwachting eerder versnipperd aanwezig zijn binnen het plangebied, waarbij ze gelegen zouden zijn tussen de vorstvrije fundering en in achterliggende zones. Een grote versnippering van de waarden gaat hiermee gepaard. Op geen enkele locatie in het plangebied wordt een intact bodemprofiel verwacht aanwezig te zijn. Het volledige terrein is voorzien van bebouwing of verharding, waarbij een deel van de gebouwen onderkelderd is en het grote aantal huizen en bijhorende funderingen voor een versnippering van potentieel gedeeltelijk intact erfgoed zorgt. Na een kosten-batenanalyse lijkt het uitvoeren van verder archeologisch onderzoek op deze locatie, buiten de kern van Hasselt in de stationsomgeving, dan ook niet te verantwoorden.

Het bureauonderzoek gaf bovendien aan dat de kans op het behalen van waardevolle kenniswinst bij verder archeologisch vooronderzoek eerder klein is. Voor de site aan de Bampsiaan te Hasselt komen we dan ook tot de volgende conclusie:

- Voldoende info aanwezigheid site: nee
- Voldoende info over kennispotentieel: ja
- Potentieel kennisvermeerdering aanwezig: bijzonder weinig en naar verwachting zeer versnipperd

Gevolg: Geen verdere maatregelen.

Plan 16: Synthesekaart: Plangebied op GRB met CAI-locaties, CAI-gebeurtenissen, bekrachtigde archeologienota's en nota's, de bodemkaart en gekende verstoring binnen het plangebied (1:7000, digitaal, 27-08-2018)

2 Samenvatting

Naar aanleiding van een aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen heeft BAAC Vlaanderen bvba een archeologienota opgemaakt. Op het terrein zal door de initiatiefnemer een nieuwbouw gerealiseerd worden. De geplande werken impliceren aanzienlijke bodemingrepen die qua omvang een directe bedreiging betekenen voor potentieel aanwezig archeologisch erfgoed. De geplande ingreep zelf omvat ca. 4490 m² voor de sloop van aanwezige gebouwen en de aanleg van enkele nieuwe gebouwen met een bijna totaal doorlopende ondergrondse garage. De geplande werken voor de aanleg van deze ondergrondse parking zullen het plangebied volledig verstoren. Overige werken zullen geen bijkomende verstoring betekenen.

Op basis van het bureauonderzoek voor het plangebied bleken onvoldoende gegevens verzameld om de aan- of afwezigheid van een archeologische site afdoende te staven. Er kan wel een gemotiveerde uitspraak gedaan worden over het al dan niet moeten nemen van verdere maatregelen.

Verwacht wordt dat sporen uit de periode vanaf de middeleeuwen tot nu zich zullen beperken tot agrarische activiteiten. Deze sporen zijn echter eerder weinig waardevol. Dit sluit echter niet uit dat het plangebied in oudere periodes mogelijk werd gebruikt voor bewoning en/of andere menselijke activiteiten, maar de gekende archeologische waarden in de omgeving zijn schaars en wijzen veelal op losse vondsten of structuren en sporen met zeer lokale weerslag. Archeologisch onderzoek buiten de kern van Hasselt en in de omgeving van het plangebied leverde eveneens geen relevante sporen op.

De kans op het aantreffen van relevante sporen ter hoogte van het plangebied lijkt eerder klein te zijn, gezien de gekende verstoring binnen het plangebied, waarbij ongeveer een derde totaal verstoord is door de aanwezigheid van diepe kelders. Het overige plangebied is bebouwd of verhard. De aanwezige funderingen zullen het plangebied versnipperd hebben, aangezien tot vorstvrije diepte gefundeerd moet worden. De eventueel aanwezige sporen zullen hiermee grotendeels verstoord en/of doorsneden geraakt zijn. Omwille van het grote aantal gebouwen binnen het plangebied is de versnippering aanzienlijk. De resterende ruimte van het plangebied is eveneens verhard geworden.

De ruime omgeving van het plangebied werd daarnaast ook in de laatste 150 jaar intensief in gebruik genomen en bebouwd. Enkele dieperliggende sporen zouden nog aanwezig kunnen zijn onder en tussen de bestaande funderingen en verharding en dit slechts in een deel van het plangebied. Het bureauonderzoek geeft echter aan dat de kans op het behalen van waardevolle kenniswinst bij verder archeologisch vooronderzoek eerder klein is na vergelijking van de archeologische verwachting en gekende verstoring. Na een kosten-batenanalyse lijkt het uitvoeren van verder archeologisch onderzoek op deze locatie, buiten de kern van Hasselt in de stationsomgeving, dan ook niet te verantwoorden.

BAAC Vlaanderen bvba adviseert dan ook geen vervolgonderzoek voor de geplande werken binnen het plangebied aan de Bampslaan te Hasselt.

3 Lijst met figuren

Figuur 1: Uitsnede CadGIS met kadastrale gegevens voor het plangebied	4
Figuur 2: Reconstructie van de onderkeldering in het plangebied (links: vooraanzicht Bampslaen, rechts: vooraanzicht Geraetsstraat)	7
Figuur 3: Uitsnede van het sloopplan (rood gearceerde zones te slopen)	9
Figuur 4: Weergave van toekomstige inplanting (bouwplan gelijkvloers)	10
Figuur 5: Weergave van toekomstige inplanting (situatie kelder/ondergrondse parking)	11
Figuur 6: Uitsnede kelderverdieping/ondergrondse garage tot eerste verdieping van doorsnede B-B van de geplande werken (0-niveau = 39,7 m + TAW)	12
Figuur 7: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart betreffende het plangebied	19

4 Lijst met tabellen

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.	30
---	----

5 Plannenlijst

Plan 1: Plangebied op topografische kaart (1:5000, digitaal, 27-8-2018)	2
Plan 2: Projectzone en plangebied op kadasterkaart (GRB) (1:500 en 1:330, digitaal, 27-8-2018)	3
Plan 3: Plangebied op meest recente orthofoto (1:500, digitaal, 27-8-2018)	7
Plan 4: Plangebied op het GRB met huidige situatie/gekende verstoring (1:500, digitaal, 29-8-2018)	8
Plan 5: Plangebied met weergave van geplande ingrepen (1:500, digitaal, 27-8-2018)	13
Plan 6: Plangebied en omgeving op meest recente orthofoto (1:3000, digitaal, 27-8-2018)	16
Plan 7: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM)(1:5000, digitaal, 27-8-2018)	17
Plan 8: Plangebied op de Tertiairgeologische kaart(1:5000, digitaal, 27-8-2018)	18
Plan 9: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:200.000 (boven) en 1:50.000 (onder)(1:5000, digitaal, 27-8-2018)	20
Plan 10: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen (1:7000, digitaal, 27-8-2018)	22
Plan 11: Plangebied op Villaretkaart (boven) en Ferrariskaart (onder) (1:4000, digitaal, 27-8-2018)	26
Plan 12: Plangebied op de Vandermaelenkaart (boven) en de Atlas der Buurtwegen (onder) (1:4000, digitaal, 27-8-2018)	27
Plan 13: Topografische kaart 1860-1873 (boven) en 1881-1904 (onder) (1:4000, digitaal, 27-8-2018)	28
Plan 14: Plangebied op topografische kaart 1961-1981 (boven) en orthofoto 2000-2003 (onder)(1:3000 en 1:500, digitaal, 27-8-2018)	29
Plan 15: Plangebied en omgeving op het GRB met weergave van CAI-locaties en gebeurtenissen en bekrachtigde archeologienota's en nota's (1:7000, digitaal, 28-6-2018)	34
Plan 16: Synthesekaart: Plangebied op GRB met CAI-locaties, CAI-gebeurtenissen, bekrachtigde archeologienota's en nota's, de bodemkaart en gekende verstoring binnen het plangebied (1:7000, digitaal, 27-08-2018)	40

6 Bibliografie

- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2018. Geoportaal. Available at: <https://geo.onroerenderfgoed.be>.
- AGIV, 2018a. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Grootchalig Referentiebestand (GRB).
- AGIV, 2018b. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Bodemerosiekaart.
- AGIV, 2018c. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Digitaal Hoogte Model.
- AGIV, 2018d. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Grootchalig Referentiebestand (GRB).
- AGIV, 2018e. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, meest recent, Vlaanderen. Available at: <http://www.geopunt.be>.
- AGIV, 2018f. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïk, middenschallig, zomeropnamen, kleur, 2000-2003, Vlaanderen.
- AGIV, 2018g. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: <http://www.geopunt.be>.
- BEYAERT, M. et al., 2006. *België in kaart. De evolutie van het landschap in drie eeuwen cartografie*, Brussel: Uitgeverij Lannoo.
- CADGIS, 2018. CadGIS Viewer Kadasterkaart. Available at: http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE [Accessed December 20, 2016].
- CAI, 2018. Centraal Archeologisch Inventaris. Available at: <http://cai.onroerenderfgoed.be/>.
- CARTESIUS, 2018. Cartesius. Available at: www.cartesius.be.
- CARTESIUS, 2017. Dépôt de la Guerre (1860-1873). Available at: www.cartesius.be.
- CARTESIUS, 2016. Militair Cartografisch Instituut (1881-1904). Available at: www.cartesius.be.
- CLAESEN, J. et al., 2017. *Archeologienota Hasselt - Oude Kuringerbaan. Archeo-Rapport 2017J58*, Kortenaken. Available at: <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/5551>.
- DEVILLE, T. & HOUBRECHTS, S., 2016a. *Breughellaan te Hasselt (gem. Hasselt). Archeologienota. ArcheoPro Rapporten 226*, Hasselt. Available at: <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/1154>.
- DEVILLE, T. & HOUBRECHTS, S., 2016b. *Koningin Astridlaan te Hasselt (gem. Hasselt). Archeologienota. ArcheoPro Rapporten 225*, Hasselt. Available at: <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/640>.
- DOV VLAANDEREN, 2018a. Databank Ondergrond Vlaanderen, Bodemkaart. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

- DOV VLAANDEREN, 2018b. Databank Ondergrond Vlaanderen, Neogeen/paleogeen (Tertiair). Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- DOV VLAANDEREN, 2018c. Databank Ondergrond Vlaanderen, Quartair. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- FREDERICKX, E. & GOUWY, S., 1996. *Toelichting bij de quartairgeologische kaart van België, Vlaams Gewest: kaartblad 25 Hasselt*,
- GEOPUNT, 2018a. GEOPUNT VLAANDEREN.
- GEOPUNT, 2018b. GEOPUNT VLAANDEREN: Atlas der Buurtwegen Vlaanderen (ca1840). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2018c. GEOPUNT VLAANDEREN: Ferrariskaart (1777). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2018d. GEOPUNT VLAANDEREN: Kaart Vandermaelen (1846-1854). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2018e. Toelichting: Atlas Der Buurtwegen (1843-1845).
- GEOPUNT, 2018f. Toelichting: Vandermaelen (1846-1854).
- GERITS, J., 1989. *Historische steden in Limburg*, Gent: Snoeck-Ducaju & Zoon.
- DE GEYTER, G., 1999. *Toelichtingen bij de geologische kaart van België (Vlaams gewest). Kaartblad 25: Hasselt*, Brussel.
- GYSELING, M., 1960. *Toponymisch woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland (vóór 1226)*, Belgisch Interuniversitair Centrum voor Neerlandistiek. Available at: <http://bouwstoffen.kantl.be/tw/facsimile/?page=toc>.
- IOE, 2018. Inventaris Onroerend Erfgoed. Available at: <https://inventaris.onroenderfgoed.be>.
- KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË, 2018. Toelichting: Ferraris (kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden). Available at: http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerraris_nl.html.
- KOOKEN, G., 2011. Hasselt in de Middeleeuwen. *Het Stadsmus*, November 2(30). Available at: www.hetstadsmus.be/images/dbimages/docs/pub_keik030.pdf.
- DE MOOR, G. & MOSTAERT, F., 1993. *Geomorfologische kaart van België 1:50000. Kaartblad Oostende*, Leuven.
- ONROEREND ERFGOED VLAANDEREN, 2018. Loket onroerend erfgoed: archeologienota's. Available at: <https://loket.onroenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/goedgekeurd> [Accessed May 24, 2017].
- SCHEERS, A.J., 2018. *Archeologienota Hasselt Kleine Breemstraat. BAAC Vlaanderen Rapport 799*, Gent (Mariakerke). Available at: <https://loket.onroenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/6951>.
- SIMONS, R., DE NUTTE, G., DEVILLE, T., et al., 2017. *Moskee Badr te Hasselt (gem. Hasselt)*.

Archeologisch vooronderzoek. ArcheoPro Rapporten 140, Hasselt. Available at:
<https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/6578>.

SIMONS, R., DE NUTTE, G. & HOUBRECHTS, S., 2017. *Moskee Badr te Hasselt (gem. Hasselt). Archeologienota. ArcheoPro Rapporten 291*, Hasselt. Available at:
<https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/1669>.

7 Bijlagen

- Doorsnede geplande werken (B-B)
- Grondplan geplande werken - gelijkvloers
- Grondplan geplande werken -niveau -1